

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI
MESLEKİ MÜZİK EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN
PSİKOLOJİK İHTİYAÇLARININ VE YAŞAM
DOYUMLARININ İNCELENMESİ

Nilay ÖZAYDIN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Sema SEVİNÇ

Konya - 2011

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Adı Soyadı: Nilay ÖZAYDIN

Numarası: 085217011002

Ana Bilim / Bilim Dalı: Güzel Sanatlar Eğitimi / Müzik Öğretmenliği

Programı Tezli Yüksek Lisans Doktora

Tezin Adı: Mesleki Müzik Eğitimi Alan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi

Öğrencinin

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Nilay ÖZAYDIN

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Adı Soyadı: Nilay ÖZAYDIN

Numarası: 085217011002

Ana Bilim / Bilim Dalı: Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim
Dalı/ Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı

Öğrencinin

Programı

Tezli Yüksek Lisans

Doktora

Tez Danışmanı:

Yrd.Doç.Dr.Sema SEVİNÇ

Tezin Adı: Mesleki Müzik Eğitimi Alan Öğrencilerin
Psikolojik İhtiyaçlarının ve Yaşam Doyumlarının
İncelenmesi

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan *Mesleki Müzik Eğitimi Alan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi* başlıklı bu çalışma *21.04.2011* tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Onvanı, Adı Soyadı

Danışman ve Üyeler

İmza

Yrd.Doç.Dr.Sema SEVİNÇ

Danışman

Doç.Dr.Şahin KESİCİ

Üye

Yrd.Doç.Dr.Yüksel PİRĞON

Üye

www.ebil.selcuk.edu.tr e-mail:ebil@selcuk.edu.tr

S.Ü.Ahmet Keleşoğlu Eğ.Fak. A1-Blok 42090 Meram Yeni Yol /Meram /KONYA

Tel: 0 332 324 7660 faks: 0 332 324 5510

ÖNSÖZ

Bu çalışma sürecinde yardımlarından dolayı danışmanım Yrd. Doç. Dr. Sema SEVİNÇ' e, çalışmamın her aşamasında fikirleriyle bana yön veren ve desteklerini esirgemeyen II. danışmanım Doç. Dr. M. Engin DENİZ'e ve Doç. Dr. Şahin KESİCİ' ye, katkılarından dolayı Yrd. Doç. Dr. M. Selim BOTSALI' ya, Yrd. Doç. Dr. Oğuz KARAKAYA' ya, ablam Meram Özaydın' a ve aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Nilay ÖZAYDIN

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Adı Soyadı: Nilay ÖZAYDIN

Numarası: 085217011002

Ana Bilim / Bilim Dalı: Güzel Sanatlar Eğitimi / Müzik Öğretmenliği

Programı Tezli Yüksek Lisans Doktora

Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr.Sema SEVİNÇ

Öğrencinin

Tezin Adı: Mesleki Müzik Eğitimi Alan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi

ÖZET

Bu araştırmada müzik eğitimi ve konservatuar öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları ve yaşam doyumları farklı ana dallara, cinsiyete, yaşamının çoğunun geçirildiği yere, ailenin sosyo-ekonomik durumuna, anne babanın boşanmış olup olmama değişkenine, aile yapısı ve kardeş sayısı değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır? Sorularına cevap aranmıştır. Bu araştırma genel tarama modellerinden ilişkiyel tarama türünde bir araştırmadır. Araştırmaya yönelik veriler, anketler yoluyla elde edilmiş ve elde edilen veriler istatistiksel yöntemlerle çözümlenmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarının belirlenmesinde M. Teresa Heckert tarafından geliştirilen, YPİDÖ araştırmacı tarafından Türkçe' ye uyarlanan Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği kullanılmıştır. Global yaşam doyumunu ölçmek için Diener vd. (1985), tarafından geliştirilen Yaşam Doyumu Ölçeği' nin Türkçe' ye uyarlanması Köker (1991), tarafından yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Selçuk Üniversitesinin farklı fakültelerine devam eden üniversite öğrencileri oluşturmuştur. Örneklem, tesadüfi küme örnekleme yöntemiyle oluşmuştur.

Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında, mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin cinsiyet, sınıf, yaşamının çoğunun geçirildiği yer ve fakülte

değişkenlerinde, ayrıca aile yapısı değişkenine göre yaşam doyumlarında ve yaşam doyumu ile ilişki ihtiyaçları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Ailenin ortalama aylık geliri değişkeni açısından yaşam doyumu puan ortalamaları ile aile yapısı değişkenine göre psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarından başarı ihtiyacı alt boyutunda anlamlı düzeyde bir farklılık gözlenmiştir.

Anahtar kelimeler: müzik eğitimi, psikolojik ihtiyaçlar, yaşam doyumu

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı: Nilay ÖZAYDIN		
	Numarası: 085217011002		
	Ana Bilim / Bilim Dalı: Güzel Sanatlar Eğitimi / Müzik Öğretmenliği		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐
	Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr.Sema SEVİNÇ		
Tezin İngilizce Adı	An Examination of Psychological Need and Life Satisfactions of Students Receiving Vocational Music Education		

SUMMARY

This study seeks to answer the question of whether psychological needs and life satisfactions of music education and conservatory students vary significantly in terms of their divisions, gender, the place of residence for most of their lives, the socio-economic condition of the family, whether their parents' are divorced or not, family type and number of siblings. This study was carried out in relational survey, one of the general survey model. Data for the study was collected via a questionnaire and data was analysed using statistical methods. Psychological Needs Scale which was developed by M. Teresa Heckert and adapted to Turkish by researcher was used to determine students' psychological needs. Life Satisfaction Scale developed by Diener et al. (1985) to measure global life satisfaction was adapted to Turkish by Köker (1991). The universe of the study is composed of students attending different faculties at Selçuk University. The sample was formed using random sampling method.

Under the light of the results of the study, it was determined that there was not any significant difference between students receiving vocational music education in terms of gender, class, the place of residence for most of the life and faculty. It

was also found that there is not a significant difference in life satisfaction and life satisfaciton needs in terms of family type. It was found out that there was a significant difference in life satisfaction mean scores of the students according to average monthly family income. There also found significant difference in terms of the need for success (a subdimension of pschological needs) according to family type.

Key words: music education, psychological needs, life satisfaction

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
Bilimsel Etik Sayfası	i
Tez Kabul Formu	ii
Önsöz / Teşekkür	iii
Özet	iv
Summary	vi
Tablolar Listesi	ix
Ekler Listesi	xi
Giriş	1
1. PROBLEM VE ALT PROBLEMLER	6
2. ÖNEM	8
3. SAYILTILAR, SINIRLILIKLAR VE TANIMLAR	9
3.1. Sayıltılar	9
3.2. Sınırlılıklar	9
3.3. Tanımlar	9
4.KURAMSAL AÇIKLAMALAR ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	11
4.1. Kuramsal Açıklamalar	11
4.1.1. İhtiyaç Kavramı	12
4.1.1.1. Henry A.Murray' ın İhtiyaç Kuramı	14
4.1.1.2. Maslow' un İhtiyaçlar Kuramı	17
4.1.1.2.1. Fizyolojik İhtiyaçlar	18
4.1.1.2.2. Güvenlik İhtiyacı	18
4.1.1.2.3. Ait Olma ve Sevgi İhtiyacı	19
4.1.1.2.4. Saygı İhtiyacı	19
4.1.1.2.5. Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı	20
4.1.1.2.6.Üst Düzey İhtiyaçlar (The Meta Needs)	21
4.1.2. Motivasyon Kavramı	23
4.1.3. Yaşam Doyumu Kavramı	24
4.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	26
5. YÖNTEM	31
5.1. Araştırma Modeli	31
5.2. Araştırma Grubu	31
5.3. Veri Toplama Araçları	31
5.4. Verilerin Toplanması ve Analizi	32
6. BULGULAR	33
7. TARTIŞMA VE YORUM	45
8. SONUÇ VE ÖNERİLER	50
9. KAYNAKÇA	53

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Bazı Psikolojik İhtiyaçlar, Tanımları ve İlgili Duygular.....	16
Tablo 2. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi.....	17
Tablo 3. Üst Düzey İhtiyaçlar(The Metaneeds) ya da Değer İhtiyacı.....	22
Tablo 4. Örneklemi Oluşturan Öğrencilerin Fakülte ve Sınıfa Göre Dağılımı.....	30
Tablo 5. Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrencilerin Yaşam Doyumu Puanlarına Ait t Testi Sonuçları.....	32
Tablo 6. Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlar Alt Boyutları Puanlarına Ait t Testi Sonuçları.....	33
Tablo 7. Sınıf Değişkenine Göre Öğrencilerin Yaşam Doyumu Puanlarına Ait n, \bar{X} , Ss Değerleri ve Varyans Analizi Sonuçları.....	33
Tablo 8. Sınıf Değişkenine Göre Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlar Puanlarına Ait n, \bar{X} , Ss Değerleri ve Varyans Analizi Sonuçları.....	34
Tablo 9. Ana Dal Değişkenine Göre Yaşam Doyumuna Ait Kruskal Wallis Testi Sonucu.....	35
Tablo 10. Ana Dal Değişkenine Göre Psikolojik İhtiyaçlara Ait Kruskal Wallis Testi Sonucu.....	36
Tablo 11. Yaşamlarının Çoğunun Geçirildiği Yer Değişkenine Göre Öğrencilerin Yaşam Doyumu Puan Ortalamalarına Ait n, \bar{X} , Ss Değerleri ve Varyans Analizi Sonuçları.....	37
Tablo 12. Yaşamlarının Çoğunun Geçirildiği Yer Değişkenine Göre Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlar Alt Boyutları Puan Ortalamalarına Ait n, \bar{X} , Ss Değerleri ve Varyans Analizi Sonuçları.....	38
Tablo 13. Ailenin Ortalama Aylık Geliri Değişkenine Göre Öğrencilerin Yaşam Doyumu Puan Ortalamalarına Ait n, \bar{X} , Ss Değerleri ve Varyans Analizi Sonuçları.....	38
Tablo 14. Ailenin Ortalama Aylık Geliri Değişkenine Göre Tamhane Testi Sonuçları.....	39
Tablo 15. Ailenin Ortalama Aylık Geliri Değişkenine Göre Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlar Alt Boyutları Puan Ortalamalarına Ait n, \bar{X} , Ss Değerleri ve Varyans Analizi Sonuçları.....	40

Tablo 16. Aile Yapısı Değişkenine Göre Öğrencilerin Yaşam Doyumu Puanlarına Ait t Testi Sonuçlar	41
Tablo 17. Aile Yapısı Değişkenine Göre Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlar Alt Boyutları Puanlarına Ait t Testi Sonuçlar	41
Tablo 18. Fakülte Değişkenine Göre Öğrencilerin Yaşam Doyumu Puanlarına Ait t Testi Sonuçlar	42
Tablo 19. Fakülte Değişkenine Göre Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlar Alt Boyutları Puanlarına Ait t Testi Sonuçlar	42
Tablo 20. Öğrencilerin Yaşam Doyumları ile Psikolojik İhtiyaçlar Alt Boyutları Arasındaki İlişki	43

EKLER LİSTESİ

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu ve Yaşam Doyumu Ölçeği

Ek.2. İhtiyaçları Değerlendirme Anketi

GİRİŞ

İnsan, evrende en karmaşık varlıklardan biridir. Çevresiyle devamlı etkileşim içindedir. İnsanın bu etkileşimin sonucu davranışlarını ve çevresine uyumunu inceleyen bilim dallarından biri olan psikoloji ortaya çıkmıştır. Psikoloji Daco'ya göre "insanların içsel ve dışsal tüm davranışlarını gözleyen, bu davranışların nedenlerini araştıran bir bilim dalıdır" (Daco, 1983: 5).

İnsan ihtiyaçlarının çoğu fizyolojik ve psikolojik içeriklidir. Psikolojik ihtiyaçların karşılanması ve doyurulması fizyolojik ihtiyaçlara bağlıdır (Cüceloğlu, 1992: 235). Her insanın kendine özgü ihtiyaçları vardır ve bu ihtiyaçlar bireyin belli davranışları göstermesi için güdülenmesine neden olur (Baymur, 1985: 65).

Öğretim sürecinde her öğrencinin çok farklı özellikleri, nicelikleri ve yetenekleri vardır. Öğrenci davranışlarının en önemli özelliklerinden birisi bunların çok denli ve karmaşık oluşudur. Özellikle psikolojik olayların nedenlerini bulmak kolay değildir. Çünkü davranışlar üzerinde dışarıdan olduğu kadar, organizmanın içinden gelen birçok etmenin de rolü vardır (Baymur, 1985). Birey öğrenimi sırasında, duyu organlarının uyarımı ile doğru orantılı olarak başarı gösterir. Bu yönden eğitimin etkinliği, bireyin duyuşsal yaşamı ile ilişkilidir. Bu duyuşsal atmosfer, öğrenmeyi engelleyici veya destekleyici biçimde etkiler. (Tabachnick ve Zeichner, 1984).

Bireyler elde etmek istediklerini elde etmek için sürekli harekete geçerler. Bireyleri harekete geçiren etmenlerden birisi de kuşkusuz ihtiyaçlarıdır. İhtiyaçlar farklı durum ve olaylarda farklılaşır (Dizen vd., 2005). İhtiyaç döngüsel bir süreçtir ve bireyin organizmasında bir yetersizlik ortaya çıkarır ve birey bu yetersizliğin sebebini karşılayamadığı bir gereksinimden kaynaklandığını hisseder. Birey bu gereksinim hissi ile harekete geçer ve rahatlar (Eysenck vd., 1972). İhtiyaç, bireyin fizyolojik ve sonradan kazanılan herhangi bir eksikliği ya da yetmezliği olarak da tanımlanabilir (Morgan, 1984). İhtiyacın hissedilmesine neden olan gerginlik, ihtiyacın doyurulmasıyla ortadan kalkmakta ve bir tatmin duygusu yaşanmaktadır (Fromm, 1994) (Aktaran: Cihangir Çankaya, 2009). İnsan davranışlarının açıklanmasında öncü kuram kabul edilebilecek Freud'un Kuramı'na göre, organizma

eksikliğini ya da ihtiyacını duyduğu bir nesne bularak ona eriştiği zaman ihtiyacı en düşük düzeye indirip doyuma vararak dengesini yeni baştan kurar ve onu rahatsız eden uyarıyı yok eder (Aydın, 1993). Bir başka yönden ise, Eysenck vd., (1972)'ne göre temel ihtiyaçların gerçek doğası ve onların davranışa etkisi, ihtiyacı teorik bir kavram olarak düşünmemize yol açabilir (Aktaran: Kesici vd., 2003). Horney'e göre ise, güven gereksinimi insan davranışında temel etkindir (Aktaran: Çelikkaleli ve Gündoğdu, 2005).

Tarihsel olarak bakıldığında ihtiyaçların farklı bakış açılarıyla ele alındığı görülmektedir (Fromm, 1994). Murray ihtiyacı memnuniyetimizi artırma veya memnun edici olmayan durumu değiştirme gibi durumlarda, algılarımızı ve davranışlarımızı organize eden güç olarak ele almaktadır (Hall ve Lindzey, 1985). Murray kişilik değerlendirmesinde kullandığı ihtiyaç kavramını, biyolojik ya da psikolojik olabilen, giderilmesi gereken bir gerginlik durumu olarak tanımlamaktadır. Bir ihtiyaç yeme-içme gibi içsel süreçleri içerebildiği gibi, çevrenin etkisiyle de oluşabilmektedir. (Schultz ve Schultz, 1997).

Alçalma, acıdan kaçınma, aşağılanmaktan kaçınma, oyun, anlaşılma olmak üzere yirmi adet ihtiyaç tanımlamıştır (Hall ve Lindzey, 1985). Her bir ihtiyaç belirli bir duyguyla nitelenmekte ve belli bir davranışın ortaya çıkmasını başarma, uyarılık, düzen, gösteriş, özerklik, yakınlık, duyguları anlama, ilgi görme, başatlık, kendini suçlama, şefkat gösterme, değişiklik, sebat, cinsellik, saldırganlık sağlamaktadır. Bu davranışlar aracılığıyla da ihtiyaçlar doyurulmaktadır. İhtiyaçların doyumunda çevre önemli bir rol oynar. Benzer bir biçimde Maslow'un da belirttiği gibi çevre, ihtiyaçların doyumunu kolaylaştırır ya da zorlaştırır. Murray'a göre bireyin doyurulmayan ihtiyaçları öncelik kazanmakta ve onun davranışlarını yönlendirmektedir. Bu açıdan Maslow'un görüşleriyle benzerlik göstermektedir. Maslow da doyurulmayan ihtiyaçların merkezi bir öneme sahip olduğunu, ihtiyaç ancak bir miktar doyurulduktan sonra diğer bir ihtiyaca geçildiğini ifade etmektedir. (Aktaran: Cihangir Çankaya, 2009).

Edwards (1959) bireylerin psikolojik ihtiyaçlarını ölçmek amacıyla Kişisel Tercih Envanterini geliştirmiştir. Ölçek, Murray tarafından tanımlanan psikolojik ihtiyaçlardan 15'ini (başarma, uyarılık, düzen, gösteriş, özerklik, yakınlık, duyguları anlama, ilgi görme, başatlık, kendini suçlama, şefkat gösterme, değişiklik, sebat, karşı

cinsle ilişki ve saldırganlık) ölçmektedir (Kuzgun, 1985). Mc Clelland psikolojik ihtiyaçlardan başarı üzerinde yoğunlaşmış ve başarı ihtiyacı teorisini geliştirmiştir. Bu teoriye göre, bazı bireyler sadece başarı için çalışırlar. Çünkü onlar başarıdan zevk alır, en iyisini yapmak için yüksek motivasyon içerisine girerler ve onun daha da iyisini yapmaya çalışırlar. Başarılı bireylerin özellikleri arasında; yüksek hırs, yüksek kişisel standartlar, bir önceki başarıyı aşmaktan zevk almak ve yüksek bir başarı düzeyine tekrar ulaşmak sayılabilir (Zunker, 1989)

Glasser (1998) yaşama, ait olma, güç, özgürlük ve eğlence adlı beş temel ihtiyacın doğuştan genetik yapımızda olduğunu belirtmiştir (Frey ve Wilhite, 2005). Deci ve Ryan (2006) Öz-belirleme kuramı ile bireylerin psikolojik ihtiyaçlarını (yeterlik, ilişki ve özerklik) doyurma arzusu üzerine odaklanan bireylerin yaşamlarının doğasında olan temel psikolojik ihtiyaçları tanımlamışlardır. Öz belirleme kuramı, özerklik, ilişki ve yeterlik alanlarındaki doğuştan gelen ihtiyaçlara odaklanır. Yeterlik psikolojik ihtiyacı bireyin yapacağı görevleri nasıl ve ne şekilde etkili olacağı ve bundan sağladığı doyum üzerinde durur. İlişki ihtiyacı, bireyin çevresi ile ilişki kurma gereksinimini ifade eder. Birey çevresi ile kurduğu ilişkilerin arzularına uygun olmasını ister ve bu ilişkilerden doyum sağlamak ve güvende olmak ister. Birey ilişki ihtiyacını giderirken bağımsız olmak ve en önemlisi de ilişkinin başlaması ve kontrolünü kendi elinde bulundurmak ister. Özerklik ihtiyacında birey kendi duygularına göre davranmak ister ve kendisi bir işe girişme veya başlatma arzusunu duyar (Deci ve Ryan, 1985; Ryan, 1995; Deci ve Ryan, 1996; Deci ve Ryan, 2000; Krapp, 2005; Ryan ve Deci, 2006; Lundberg, 2007). (Aktaran: Kesici).

Psikolojik ihtiyaçların doyumu öznel iyi olma üzerinde etkiye sahiptir. Bireyin iyi olma durumunun günden güne, zamandan zamana ve mekândan mekâna nasıl değişiklikler gösterdiğini araştıran çalışmalar bulunmaktadır. Bireyin iyi olma durumundaki bu farklılaşma, bireyin günlük yaşamında temel psikolojik ihtiyaçlarını karşılayıp karşılayamadığıyla açıklanabilir (Ryan, 1995; Sheldon ve Kasser, 1995). Öz-belirleme kuramında özerklik, yeterlik ve ilişkili olma olarak ifade edilen temel psikolojik ihtiyaçlar, bireylerin amaçlarına ulaşmaları için çabalamalarını, tam olarak fonksiyonda bulunmalarını ve iyi olma düzeylerinin yükselmesini sağlamaktadır. Temel ihtiyaçların doyurulmasını destekleyen sosyal çevreler ve bireysel farklılıklar bulunurken; özerkliğin, yeterliğin ya da ilişkili olmanın engellenmesi güdülenme

düzeyinin düşmesine, performans düşüklüğüne ve iyi olmada azalmaya neden olmaktadır (Deci ve Ryan, 2000). (Aktaran: Cihangir Çankaya, 2009)

Yaşam doyumu, bireylerin seçtikleri kriterlere göre yaşam niteliklerini bir bütün olarak değerlendirmeleridir. Argyle (1987)'e göre, doyum rahatlık, bir şeylerin ne kadar iyi gittiğini ve nasıl gitmiş olduğunu değerlendirmesinin bir göstergesidir. Yaşam doyumunun haz almacı düzey ve bilişsel düzey olmak üzere iki düzeyi vardır. Haz almacı düzey, kişinin yaşadığı hoş yaşantıların birey üzerinde bıraktığı etkilerin derecesidir. Diğer bir ifade ile genellikle kişinin kendisini nasıl hissettiğidir. Yaşam doyumu kişinin yaşamını bilişsel ve duyuşsal olarak değerlendirmesi sonucunda oluşmaktadır. Ayrıca yaşam doyumu, yaşamın bütün olarak değerlendirilmesi sonucu elde edilen genel yaşam doyumu yargısı olduğu gibi yaşamın belli alanlarının değerlendirilmesi sonucunda da elde edilmektedir.(Aktaran: Terzi,2005)

Yaşam doyumu kavramının bir parçası olan doyum, beklentilerin, gereksinimlerin, istek ve dileklerin karşılanmasıdır. Yaşam doyumu genel olarak kişinin bütün yaşamını ve bu yaşamın tüm boyutlarını içerir. Yaşam doyumu, belirli bir duruma ilişkin doyum değil, genel olarak tüm yaşantılardaki doyumdur. Yaşam doyumu; mutluluk, moral gibi değişik açılardan iyi olma halini ifade eder (Vara, 1999)

Yaşam doyumu aynı zamanda, bir bireyin kendi belirlediği kriterlere uygun bir biçimde bireyin tüm yaşamını pozitif değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır (Diener vd., 1985). Köker (1991)'e göre yaşam doyumu, kişinin iş, boş zaman ve diğer zaman dilimlerindeki yaşamına gösterdiği duygusal tepki veya tutumdur.

Veenhoven (1996) yaşam doyumunu bir bütün olarak yaşamın bütün kalitesinin, pozitif olarak gelişiminin derecesi olarak tanımlarken, yaşam doyumunun belirleyicilerini yaşamdaki değişimler (toplumun kalitesi, toplumdaki yeri, kişisel yetenekleri), yaşam olaylarının gidişatı, tecrübeli olmak (hazsal tecrübenin işlevi, sevmek ya da sevmemek, duyguların içsel üretimi, hoşlanma kapasitesi), gelişimin içsel ilerlemesi (hesap etme ya da sonuç çıkarma) duyguların temelindeki anlamlar, yaşam alanı ve bütününe gelişimindeki farklar, yaşam doyumu ve doyum alanı arasındaki ilişkiyi ifade etmektedir.(Aktaran: Akandere vd., 2009).

Üniversite öğrencileri günlük yaşantılarında olsun akademik konularda olsun pek çok problemle baş etmek zorundadır. Öğrencilerin problemlerinin üstesinden gelememesi onların yaşam doyumlarını da olumsuz yönde etkileyecektir. Bireylerin çevreleriyle sağlıklı ve etkili iletişim kurabildiği oranda yaşamından doyum sağlaması beklenir.(Aktaran: Deniz ve Yılmaz, 2004).

Literatür incelendiğinde, ülkemizde mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarının ve yaşam doyumlarının incelendiği bir araştırmaya rastlanmadığından böyle bir çalışmaya gerek duyulmuştur.

1. PROBLEM VE ALT PROBLEMLER

Bu araştırmada, mesleki mzık eğitimi alan mzık eğitimi ve konservatuvar oğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları ve yaşam doyumları farklı ana dallara, cinsiyete, yaşamının çoğunun geçirildiği yere, ailenin sosyo-ekonomik durumuna, anne babanın boşanmış olup olmama değişkenine, aile yapısı ve kardeş sayısı değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır? Sorularına cevap aranacaktır.

Alt problemler ise aşağıda sıralanmıştır.

1. Mesleki mzık eğitimi alan oğrencilerin cinsiyet değişkenine göre yaşam doyum puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
2. Mesleki mzık eğitimi alan oğrencilerin cinsiyet değişkenine göre psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
3. Mesleki mzık eğitimi alan oğrencilerin sınıf değişkenine göre yaşam doyum puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
4. Mesleki mzık eğitimi alan oğrencilerin sınıf değişkenine göre psikolojik ihtiyaçlar puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
5. Mesleki mzık eğitimi alan oğrencilerin ana dal değişkenine göre yaşam doyumları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
6. Mesleki mzık eğitimi alan oğrencilerin ana dal değişkenine göre psikolojik ihtiyaçları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
7. Mesleki mzık eğitimi alan oğrencilerin yaşamlarının çoğunun geçirildiği yer değişkenine göre yaşam doyum puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
8. Mesleki mzık eğitimi alan oğrencilerin yaşamlarının çoğunun geçirildiği yer değişkenine göre psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
9. Mesleki mzık eğitimi alan oğrencilerin ailesinin ortalama aylık geliri değişkenine göre yaşam doyum puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

10. Mesleki mzık eğitimi alan öğrencilerin ailesinin ortalama aylık geliri değişkenine göre psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
11. Mesleki mzık eğitimi alan öğrencilerin aile yapısı değişkenine göre yaşam doyumunu puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
12. Mesleki mzık eğitimi alan öğrencilerin aile yapısı değişkenine göre psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
13. Mesleki mzık eğitimi alan öğrencilerin fakülte değişkenine göre yaşam doyumunu puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
14. Mesleki mzık eğitimi alan öğrencilerin fakülte değişkenine göre psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
15. Mesleki mzık eğitimi alan öğrencilerin yaşam doyumları ile psikolojik ihtiyaçları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki var mıdır?

2. ÖNEM

İnsan davranışlarının yönünü belirleyebilen psikolojik ihtiyaçların meslek faaliyetleri ile de ilgili olması ve bireylerin meslek seçimi kararlarında psikolojik ihtiyaçların rol oynaması beklenmektedir. Hoppock (1957)'a göre, meslek faaliyetleri temel ihtiyaçlarla ilişkilidir ve bir meslek, ihtiyaçların doyumuna olanak sağladığı ölçüde kişiye çekici gelecektir. Meslekte doyum, kişinin ihtiyaçları ile bu ihtiyaçlarının karşılanacağını düşündüğü meslekler arasındaki tutarlılık ölçüsünde gerçekleşecektir (Kuzgun, 2000). Buna bağlı olarak, meslek olarak öğretmenliğin çeşitli alanlarını seçmiş olan bireylerin de psikolojik ihtiyaçları açısından farklılaşmaları beklenebilir (Aktaran: Çelikkaleli ve Gündoğdu, 2005).

Eğitim bireylerin amaçları doğrultusunda ilerleme sağlamalarına, çevrelerindeki değişikliklere kolayca uyum yapmalarına olanak verdiğinden mutluluğu artırıcı rol oynamaktadır (Diener vd., 1999). Bununla birlikte eğitim, isteklerin ve beklentilerin artmasına neden olabilmektedir. Ayrıca bireyler aldıkları eğitim nedeniyle yeni ve farklı değerlere yönelebilmekte, ancak bu değerler içinde yaşadıkları toplum tarafından kabul görmediğinde mutsuz olabilmektedirler. Dolayısıyla eğitim, gelir, statü, kültürel değerler, yaşam tercihleri gibi değişkenlerle beraber anlam kazanmakta ve eğitim bu değişkenler aracılığıyla öznel iyi olma üzerinde etkili olmaktadır (Yetim, 2001).

Müzik, insanı psikolojik ve fizyolojik olarak etkiler. Müziğin insanı kavrayabilmesi, etkileyebilmesi kişinin estetik düzeyiyle orantılıdır. Kişi, yaşantısına uygulayabildiği, özlem ve gereksinimlerini karşılayan, bunları yansıtan nitelikteki müzikleri algılar ve kullanır. Bu da insanla müzik arasında kurulan bir bağ olduğunu göstermektedir (Dinçer, 1988: 41).

Müziğin performansı ve müziğe katılım şimdiye kadar anlatılan davranışsal konular kadar karmaşık ve kontrol edilmesi oldukça zor alanlardır (Otacıoğlu, 2008: 5).

Mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarının ve yaşam doyumlarının incelendiği bu çalışmanın, müzik öğretmeni adayları üzerinde gerçekleştirilmesi, onların mesleki verimlerini olumlu yönde etkileyecek ve müzik öğretmeni yetiştiren kurumlar için fayda sağlayacaktır.

3. SAYILTILAR, SINIRLILIKLAR ve TANIMLAR

3.1. Sayılıtlar:

Bu araştırmanın sayılıtları aşağıdaki gibidir.

1. Araştırmada kullanılacak olan veri toplama araçlarının istenilen bilgiyi elde etmede geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.

2. Örneklem grubunun evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.

3.2. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıkları aşağıdaki gibidir.

1. Mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları ve yaşam doyumlarının bazı değişkenler açısından incelendiği bu araştırma hazırlık, 1. ,2. ,3. ve 4. sınıflarla sınırlıdır.

2. Araştırma Selçuk Üniversitesi Müzik Eğitim Fakültesi ve Devlet Konservatuvarı ile sınırlıdır.

3.3. Tanımlar

Müzik Eğitimi: Müzik duygu, tasarım ve izlenimleri belirli bir amaç ve yöntemle, belirli bir güzellik anlayışına göre birleştirilmiş seslerle işleyip anlatan estetik bir bütündür” (Uçan, 1997: 10). Eğitim ve Sanat Eğitimi kapsamında Müzik Eğitimi de bu kültürlenme süreci içinde “ bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma, müziksel davranışlar değiştirme, geliştirme süreci” olarak tanımlanmaktadır.

Müzik eğitimi genel eğitim içerisinde davranış değiştirme ve geliştirme bakımından önemli ve özgün bir yere sahip bulunmaktadır. Genel kültürlenme süreci içerisinde müzik eğitimi insan ve toplumların gelişimi ve dönüşümü ile birlikte sürekli gelişerek değişmiştir.

Müzik Eğitimi temelde bir müziksel davranış değişikliği oluşturma sürecidir.

Psikolojik ihtiyaçlar: Özerklik kuramına göre, insan davranışlarına yön veren üç temel ihtiyacı içerir. Birincisi; bireyi ilgilendiren konular üzerinde kendi seçimlerini yapması anlamına gelen “otonomi-özerklik” ihtiyacı, ikincisi; yeteneklerini kullanması ve onları geliştirmesi anlamına gelen “yeterlilik” ihtiyacı ve üçüncüsü; diğer insanlarla birleşme ve sosyal yönden değerli hissetmesi anlamına gelen “ilişki” ihtiyacıdır (Ryan ve Deci, 2000).

Güdü: İstekleri, ihtiyaçları, ilgileri, dürtüleri içine alan genel bir kavram olarak görülür (Cüceloğlu, 1996).

Motivasyon: Bir hedefe dönük olarak davranışı harekete geçiren, sürdüren ve yönlendiren bir güç olarak tanımlanmaktadır (Dilts, 1998; Lumsden, 1994).

Yaşam Doyumu: Günlük ilişkiler içinde olumlu duygunun olumsuz duyguya egemen olmasıdır (Aksaray vd., 1998).

Duygusal Zeka: Bireyin kendine ve başkalarına ait duyguları doğru şekilde algılayıp, değerlendirmesi ve ifade etmesi; bu duygular arasında ayırım yapıp, elde ettiği bilgileri düşünce süreçlerinde ve davranışlarında kullanmasını ve üstün yetenekleri tanımlar.(Acar, 2002: 54) Duygusal zekâ kendimizin ve başkalarının duygularını tanımayı ve değerlendirmeyi öğrenmemizin yanı sıra duygulara ilişkin bilgileri ve duyguların enerjisini günlük yaşantımıza ve işimize etkin bir biçimde yansıtarak uygun tepkiler vermemize yardımcı olan zekâ alanıdır (Cooper ve Sawaf, 2003).

4. KURAMSAL AÇIKLAMALAR ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarına ve yaşam doyumlarına yönelik kuramsal açıklamalara ve bu konularda yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

4.1. Kuramsal Açıklamalar

"Müzik, özü itibarıyla eğitsel bir nitelik taşır. Herkes, müzikle ilişkisinin biçimine, yönüne, kapsamına ve derecesine göre ondan bir şey alır; bir şey edinir; bir şey kazanır." (Uçan, 1996: 30)

Müzik eğitimi ise, bireyin kendini tanımasına, kendine güveninin artmasına, kendini kanıtlamasına, kendini gerçekleştirmesine, kişiliğini geliştirmesine, yaşamını zenginleştirmesine ve böylece kendisine daha sağlıklı, mutlu bir yaşam kurmasına olanak sağlar (Uçan, 1996).

Müzik eğitiminin ana boyutlarından biri olan mesleki müzik eğitimi ise; müziğin belli bir dalını meslek olarak seçen, seçmek isteyen belli düzeyde yetenekli olanlara yönelik olup, mesleğin gerektirdiği müziksel bilgi, beceri ve kültürü kazandırmayı amaçlar. Mesleki müzik eğitimi bir anlamda müziğin eğitim alanı olarak kullanıldığı bölümdür (Uçan, 1992).

Müzik eğitimi yoluyla bireyin çevresi, özellikle de müziksel çevresindeki uyumun daha sağlıklı ve verimli olması beklenir. Müzik eğitimi aynı zamanda, bireyler üzerindeki fiziksel, zihinsel ve psikolojik etkileriyle kişilik gelişimine önemli katkılar sağlar (Yağışan vd., 2007:246).

İnsanın yaşamını sürdürebilmesi için, belli zamanlarda, belli miktarlarda karşılanması gereken biyo-psikolojik gereksinimleri vardır. Su, yiyecek, oksijen, sevgi, kabul edilme ve başarı bunların örnekleridir. Eğer, bu ihtiyaçlar karşılanmazsa, organizmada bir gerginlik meydana gelir. Birey, yaşamın devamlılığı ve çevreye optimal uyum için, bu gerginliği giderme çabasında bulunur. İhtiyaç karşılandığında, gerginlik geçici olarak, organizmada tekrar eksiklik meydana gelinceye kadar ortadan kalkar, birey doyum edinir. İhtiyaç kavramı, güdü, motivasyon, istek, gereksinim, arzu, ümit ve benzeri birkaç kelimedenden biridir. İhtiyaç insanlara özgü, başarıma isteği gibi yüksek dürtülere denir. Bugün psikologlar tarafından kullanılan şekli ile ihtiyaç; içten ya da dıştan meydana gelen bir hareketle beyin bölgesinde oluşan bir baskı olarak belirtilir ve itici bir güç ya da gereksinim

hissi olarak da açıklanır. Gibson ve Chandler'a göre (1988) farklı insanların farklı yoğunlukta, farklı ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçlar zaman ve çevresel faktörlerle değişir. Bu nedenle, iki farklı insan aynı ortamda tamamıyla farklı davranabilirler.

Genellikle ihtiyaç, bir bireyi açık bir objektifliğe götüren süreci ortaya çıkarmadaki bir güdü ya da hareket iken, günümüzde motivasyon kavramının temelini de oluşturur. İhtiyaç kavramını tanımlarken verilebilecek ilk örnek, çevredeki belirli öğelerin azlığıdır. İhtiyacın organizmada bir yetersizlik yarattığı ve bu yetersizliğin organizmada bir eksiklikten kaynaklandığı söylenebilir. Zira organizmanın bu durumu, bireyler tarafından davranışa etki eden bir baskı zorlanması olarak algılanır. İhtiyaç, psikolojik bir duygudur, bununla birlikte, psikolojik ihtiyaçta mutlaka bir organik durum ya da fizyolojik yetersizlikten söz edilemez (Eysenck vd., 1972)

Yaşam doyumu, bireylerin seçtikleri kriterlere göre yaşam niteliklerini bir bütün olarak değerlendirmeleridir. Argyle (1987)'e göre, doyum rahatlık, bir şeylerin ne kadar iyi gittiğini ve nasıl gitmiş olduğunu değerlendirmenin bir göstergesidir. Yaşam doyumunun haz alma düzey ve bilişsel düzey olmak üzere iki düzeyi vardır. Haz alma düzey, kişinin yaşadığı hoş yaşantıların birey üzerinde bıraktığı etkilerin derecesidir. Diğer bir ifade ile genellikle kişinin kendisini nasıl hissettiğidir. Yaşam doyumu kişinin yaşamını bilişsel ve duyuşsal olarak değerlendirmesi sonucunda oluşmaktadır. Ayrıca yaşam doyumu, yaşamın bütün olarak değerlendirilmesi sonucu elde edilen genel yaşam doyumu yargısı olduğu gibi yaşamın belli alanlarının değerlendirilmesi sonucunda da elde edilmektedir (Aktaran: Deniz vd., 2007).

4.1.1. İhtiyaç Kavramı

İnsanın yaşamını sürdürebilmesi için gereksinimleri vardır. Bunlara temel insan ihtiyaçları denir. İhtiyaç organizmada gerginliğe neden olan, güdülenmeyi başlatan biyo-psikolojik bir ifadedir (Ülgen, 1995). İhtiyaç, olan ile olması gereken arasındaki farka işaret eder. İnsanın yaşamını sürdürebilmesi için, belli zamanlarda, belli miktarlarda karşılanması gereken biyo-psikolojik gereksinimleri vardır. Su, yiyecek, oksijen, sevgi, kabul edilme ve başarı bunların örnekleridir. Eğer, bu ihtiyaçlar karşılanmazsa, organizmada bir gerginlik meydana gelir. Birey, yaşamın

devamlılığı ve çevreye optimal uyum için, bu gerginliği giderme çabasında bulunur. İhtiyaç karşılandığında, gerginlik geçici olarak, organizmada tekrar eksiklik meydana gelinceye kadar ortadan kalkar, birey doyum edinir. İhtiyaç kavramı, güdü, motivasyon, istek, gereksinim, arzu, ümit ve benzeri birkaç kelimedenden biridir. İhtiyaç insanlara özgü, başarıma isteği gibi yüksek dürtülere denir. Bugün psikologlar tarafından kullanılan şekli ile ihtiyaç; içten ya da dıştan meydana gelen bir hareketle beyin bölgesinde oluşan bir baskı olarak belirtilir ve itici bir güç ya da gereksinim hissi olarak da açıklanır. Gibson ve Chandler'a göre (1988) farklı insanların farklı yoğunlukta, farklı ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçlar zaman ve çevresel faktörlerle değişir. Bu nedenle, iki farklı insan aynı ortamda tamamıyla farklı davranabilirler.

Genel olarak motivasyon ile ilgili açıklamalar incelendiğinde, motivasyon ile ihtiyaç arasındaki bağ göze çarpmaktadır. İlk olarak, motivasyon var olan bir ihtiyacın giderilmesi ya da şiddetinin azaltılması yönünde olacaktır. İkinci olarak, çok şiddetle ve öncelikle duyulan bir ihtiyaç, motivasyonu da yoğun kılacaktır. İnsanların tatmin olması, ihtiyacın azaldığı yolundaki cevaptan doğan kendi kendine edinilmiş bir deneyimi belirtir. Kişinin bir ihtiyacı uyarıldığında bu ihtiyacı gidermek için belirli bir davranışa geçecektir. Bu davranış, bu ihtiyacı karşılayacak bir amaç ya da istek yönünde olacaktır. O halde motivasyon sürecinde önemli olan ihtiyaç kavramını incelemekte fayda vardır.

Genellikle ihtiyaç, bir bireyi açık bir objektifliğe götüren süreci ortaya çıkarmadaki bir güdü ya da hareket iken, günümüzde motivasyon kavramının temelini de oluşturur. İhtiyaç kavramını tanımlarken verilebilecek ilk örnek, çevredeki belirli öğelerin azlığıdır. İhtiyacın organizmada bir yetersizlik yarattığı ve bu yetersizliğin organizmada bir eksiklikten kaynaklandığı söylenebilir. Zira organizmanın bu durumu, bireyler tarafından davranışa etki eden bir baskı zorlanması olarak algılanır. İhtiyaç, psikolojik bir duygudur, bununla birlikte, psikolojik ihtiyaçta mutlaka bir organik durum ya da fizyolojik yetersizlikten söz edilemez (Eysenck vd., 1972).

Temel ihtiyaçların gerçek doğası ve onların davranışa etkisi, ihtiyacı kuramsal bir kavram olarak düşünmemize yol açabilir. Bu durum organizmada sık sık olan değişiklik, bir tür enerji ya da hemostatik dengeyi bozan bir rahatsızlık

olarak yorumlanabilir. Bu fizyolojik durum ya da uyarıcı, uygun bir güdüyle destekleninceye kadar davranışı başlatan dürtünün kaynağını oluşturur. Bütün psiko-sosyal ihtiyaçlar ve özellikle bütün insan ihtiyaçları genellikle temel ihtiyaçlar olarak adlandırılırlar (Eysenck vd., 1972).

İhtiyaçlar iki grupta incelenebilir: (1) Birincil ihtiyaçlar, bunlar daha çok fizyolojik ihtiyaçlardan oluşur. (2) İkincil ihtiyaçlar, bunlar psiko-sosyal ihtiyaçlardan oluşur.

Birincil ihtiyaçlar: Bu ihtiyaçlar doğuştan evrenseldir, ancak karşılanma yolları öğrenilmiştir. İki aşamada incelenebilir (1) Fizyolojik ihtiyaçlar: Bu ihtiyaçlar biyolojik varlığı sürdürme ile ilgili, dürtü niteliğindedir. İçten gelir ve kendiliğinden organizmayı harekete geçirir. (2) Uyarılma ihtiyacı: Beyin optimal düzeyde uyarılma ihtiyacıdır. Eğer, beyin çevresindeki uyarıcılardan yoksun bırakılırsa, kendi kendisi için uyarıcı üretir. Organizma, devamlılığını sürdürmek için, gerekli maddeleri devamlı alma ve belli bir düzeyde tutma eğilimindedir. Bu olguya “homostasis denge” denir. Gerçekte homostasis denge doğuştan getirdiğimiz bir özelliğimizdir. Organizmayı dengede tutar. Ama, biz bu dengeyi öğrenilmiş davranışlarımızla bozarız. Kötü yeme alışkanlıkları bunun bir örneği olarak gösterilebilir.

İkincil ihtiyaçlar: Bu ihtiyaçlar sevgi, güvenlik, yeni tecrübeler edinme, kabul görme, onore edilme, endişeyi azaltma, başarıyı yakalama ve başarısızlıktan kaçınma gibi psiko-sosyal ihtiyaçlardır. Bu ihtiyaçlar ağırlıklı olarak sonradan öğrenilmiştir. Bireyden bireye, kültürden kültüre değişebilir.

4.1.1.1. Henry A. Murray’ın İhtiyaç Kavramı

Murray’a göre ihtiyaç anlayış, düşünce ve hareketle ilgili bir var olma ve hoş gitmeyen şartları değiştirmek olarak sayılan çeşitli süreçleri kapsar. Bir ihtiyaç iç bir süreç tarafından desteklenebilir bunun yanında da ihtiyaçlar genelde çevresel faktörler tarafından etkilenir. Tipik olarak bir ihtiyaç spesifik bir duygu ya da heyecan yaşamaya ve kendi kendini ifade etmedeki engelleri ortadan kaldırmaya eşlik eder (Calvin vd., 1985).

Bir ihtiyacın varlığını ortaya çıkaran altı kriter vardır. Bunlar;

1. Bireyin davranışlarının nihai sonucu
2. Davranışlardaki özel olgu
3. Bireyin özel bir tepki sınıflamasında bulunması ve bu tepkiye karşılık verme gerçeği
4. Bireyin özel coşkularını ifade etmesi
5. Bireyin doyumunun ya da doyumsuzluğunun ifadesi
6. Bireyin hislerinin, amaçlarının ve hedeflerinin öznel olarak anlatılması

Murray ve arkadaşları bütün bu kriterleri kullanarak küçük bir grupta çalışma yapmış ve çok etkili olan 20 çeşit psikolojik ihtiyaçların neler olduğunu tespit etmişlerdir. Murray ve onun grubu tarafından tanımlanan 20 temel ihtiyacın hepsi insanın doğasından kaynaklanan en önemli ihtiyaçlardır. Bu ihtiyaçlar fizyolojik olduğu kadar, psikolojiktir de. Temelde bütün güdülerini ortaya çıkaran ve organik olarak da “yaşam” ve “ölüm” içgüdüleri ile ilişkili olan klasik psikoanalitik motivasyon yaklaşımının, Murray’ın ihtiyaç kavramından çok uzak anlamlar içerdiği görülebilir. Murray’ın 20 temel ihtiyacından sadece 9’u Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Bazı Psikolojik İhtiyaçlar, Tanımları ve İlgili Duygular

İhtiyaçlar	Kısa Tanımı	İlgili Duygular
Başarma	Zor bir şeyleri başarma, engellerin üstesinden gelme ve yüksek bir standarda ulaşma, rekabet etme ve diğerlerini geçme	Heves, arzu, istek, Hırs
Uyarlık	Üstlerini destekleme ve takdir etme. Onları övme saygı gösterme veya methetme Kendisiyle etkili kişilerin etkisine istekle boyun eğme. Başkalarından fikir alma.	Bağımlılık, itaatkârlık Gelenekçi
Özerklik	Özgür olma, baskıya ya da engellemeye karşı koyma, diğerlerinin baskısından kaçınma, bağımsız olma, yasalara meydan okuma	Engellenmiş hissetme, Kızgınlık
Yakınlık	Yaklaşma ve biriyle hoş ilişkiler kurma, sevdiği birini etkilemeyi başarma, biriyle arkadaş olma	Güven, Etkileme, Sevme, Empati
Duyguları Anlama	Başkalarının duygu ve davranışlarını inceleme, kendini başkalarının yerine koyma, başkalarının davranışlarını analiz etmeye çalışma ve belli bir durumda nasıl davranacaklarını kestirebilmeyi isteme	Anlayış, Empati, Sorumluluk
İlgi Görme	Sempatik(yardımsever) bir insan tarafından kişinin ihtiyaçlarının giderilmesi, bir koruyana yakın kalmak, yardım eden, öğüt veren, bağışlayan ve avutan olma	Çaresiz,Kaygılı, Güvensiz, Ümitsiz
Başatlık	Birisinin sosyal çevresini kontrol etme, ikna ve emirleriyle ve önerileriyle diğerlerini etkileme	Güven
Kendini Suçlama	Pasif bir şekilde dış güçlere bağlanmak aşağılık duygusunu, hatayı yenilgiyi itiraf etme; kendine zarar vermek ya da suçlama	Utangaçlık, Suçluluk, aşağılık duygusu
Sebat	Bir işi bitirinceye kadar üzerinde çalışma, aldığı her hangi bir işi başarma, bir iş üzerinde yoğun olarak çalışabilme, bir işe geçmeden önce elindeki işi bitirme isteme, bir işi bitirme için geç saatlere kadar uğraşma, rahatsız edilmeksizin saatlerce çalışma, çalışırken rahatsız edilmekten hoşlanmama.	Sabır, direnç, istek, arzu, titizlik

Murray, 1938, pp.151-187 Aktaran: (Calvin vd., 1985, sayfa 318'den uyarlanmıştır).

Murray'a göre bütün ihtiyaçlar bir şekilde birbirleriyle ilişkilidir. Önceliği olan ihtiyaçlar doyurulmalıdır; örneğin bir kişi acı ve ümitsizlik içinde aç ya da susuzluk içindeyken, muhtemelen ihtiyaçları doyumaya çabalayacaktır. Bir ihtiyaç diğeri bir ihtiyaç ile uyuşmayabilir. Örneğin özerklik, yakınlıkla uyuşmayabilir; bağımsız ya da bağılantısız olmak için güçlü bir ihtiyaca sahip olabilir aynı zamanda başka birisi ile düşünce ve yaşantılarını paylaşma ihtiyacı duyabilir ya da bir ihtiyaç diğeri baskın gelebilir.

4.1.1.2. Maslow'un İhtiyaçlar Kuramı

Maslow, motivasyon kuramını hiyerarşik bir biçimde ortaya koyarak, insanoğlunda birçok ihtiyacın görüldüğünü belirtmiştir. Temel ihtiyaçlar diğeri ihtiyaçlardan önce doyurulması zorunlu olan açlık, susuzluk gibi ihtiyaçlardır. Bunun yanında kendi kendine saygı ihtiyacı, kişinin yalnız başına karşılayabileceği bir ihtiyaçtır. Üst düzey ihtiyaçlar (Metaneeds) , insanoğlunun hedefleri için devamlı daha ileri gidebilmek, en iyisi olmak, olduğundan daha iyisi olmak ya da varlığının devamı için ortaya konulmuştur. Bu ihtiyaçlar hakkında özet bilgi vermekte de fayda vardır (Hall vd., 1985). Tablo 2'de listelenen bu ihtiyaçlara dikkat edildiğinde psikolojik kökenli oldukları görülecektir.

Tablo 2: Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi.

PSİKOLOJİK İHTİYAÇLAR	<i>Kompleks Üstü İhtiyaçlar</i>	Ben Üstü
		Ben
		Ait olmak
	<i>Kompleks İhtiyaçlar</i>	Fırsat
		Emniyet
		Takdir
	<i>Basit Temel İhtiyaçlar</i>	Ümit etmek
		Sinir Sisteminin Normal Çalışması
		Gururunu Korumak
		Yükselmek
SOSYAL İHTİYAÇLAR		Çevreye Uymak
		Sosyal Emniyet
		Meslek ve İş Sahibi Olmak
		Aile Kurmak
		Korunmak
FİZYOLOJİK İHTİYAÇLAR		Cinsel Tatmin
		Uyumak
		Yemek Yemek

4.1.1.2.1. Fizyolojik İhtiyaçlar

Bazı fizyolojik ihtiyaçlar varlıkların dengesidir. Örneğin vücut; kan ve doku dengesini sağlamak için vücutta besin ve su girişi ile birlikte tuz, şeker, protein ve bunun gibi diğer maddelerin üretimini yaparak faaliyetlere başlar. Bazı vakalar bir fizyolojik ihtiyaç için gövdesel bir temel teşkil eden yapıyı gösterebilir. Örneğin bunlar açlık, susuzluk ve yorgunluk gibi.

Vücut, beslenmek için doyurulmayan ihtiyaçlara sahip olduğu zaman, bütün diğer ihtiyaçları geri planda sürdürecektir ve organizmanın bütün kapasitesini açlığı doyumak için kullanacaktır. Son derece ve tehlikeli bir şekilde açlığı olan bir kişi için yiyecek hariç diğer şeylerin önemi yoktur. Böyle bir durumda bir kişinin gelecekteki görüşlerinde değişiklikler olabilir. Aç bir kişi için özgürlük, sevgi, toplumsal hisler, saygı ve felsefe bir kenarda kalabilir. Birey yaşamının geriye kalanında erkek ya da kız olsun beslenmeyi garantiye alırsa, tamamen mutlu olmayı düşünebilir. Fakat bir kez açlık doyurulursa, kişi derhal diğer ihtiyaçları düşünmeye başlayacaktır.

4.1.1.2.2. Güvenlik İhtiyacı

Güvenlik ihtiyacı, sağlık, koruma, yapı, düzen, kanun, sınırlar, korku ve endişeden yoksunluğu kapsamaktadır. Güvenlik ihtiyacı, bir çocuğun tepkileri, bağırması, ağlaması, feryat etmesi ve şiddetli olarak sarsılması, kaba bir şekilde ele alınması, yüksek gürültü ya da parlak ışık tarafından korkutulması ya da ailesi tarafından yeterince desteklenmediği durumlarda görülür. Bir hastalıktan dolayı şiddetli bir açlık, şiddetli bir acı gibi, aileye karşı kızgın ve anlaşılmasız bir tutum içinde olma ya da ihmal ve suiistimale uğramak çocuğun bütün dünyasını değiştirebilir.

Çocuklar yaşamlarında bazı organizasyon ve yapılara sahip olduklarında kendilerini çok iyi hissederler. Toplumdaki bütün bireyler, güvenli, düzenli, tahmin edilebilir, organize bir dünya tercih ederler. Çünkü insanlar, beklenmedik, yönetilmeyen, karmaşık ya da diğer tehlikeli şeylerin yapılmadığı ve insanların ortaya çıkan herhangi bir zarara kalkan olarak kullanılmadığı güçlü aileler ya da

koruyuculara güvenebilirler. Sevgi ile yetiştirilen çocuklar, bir tehlikeyle karşılaştıklarında genellikle ani tepki vermezler. Genel olarak güvenlik ihtiyacı, sürekli ve faydalı bir işte kalma, para biriktirme ve sigorta gibi şeyler olarak görülür.

4.1.1.2.3. Ait Olma ve Sevgi İhtiyacı

İnsanlar fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçlarını iyi bir şekilde karşıladıkları zaman aile, arkadaş, sevgili, eş ve çocuklar ile ilişkilerini şefkatli olarak başarmak için büyük çaba sarf edeceklerdir. İnsanların ait olma ve sevgi ihtiyaçları; onların bütün ihtiyaçlarının temelini oluşturur. İnsanlar ait olma ihtiyacını, ev ve ailenin bir parçası, bir arkadaşlar ve komşular halkası, çalışma arkadaşlarından bir grup olarak hissederler. İnsanlar geçici ya da yeni gelen olmak yerine bir yere ait olmayı isterler.

Maslow ait olma ve sevgi ihtiyacı eksikliğinin psikopatolojilerin çoğunun temelinde bulunduğunu belirtmiştir. İnsanlar hoşlandıkları ve orada kendilerine ait bir şeyler buldukları bir gruba ait olmak, arkadaşlık kurmak isteği içindedirler. Diğerleriyle birlikte olma ve onlarla yardımlaşma, bu ihtiyacın doyurulması için son derece önemlidir.

4.1.1.2.4. Saygı İhtiyacı

Saygı ihtiyacı iki şekilde karşılanır. İlk olarak saygı ihtiyacı güç, hüner, yetenek, kendine güven ve bağımsızlıkla örtüşmelidir. İkincisi saygı ihtiyacı prestij, diğer insanlar tarafından bize sunulan statü, ün, üstünlük, önem, değer ve takdir duygularından meydana gelmektedir.

Maslow'a göre, öz saygı ihtiyacının doyurulması; insanı, kendine güven, değer, güç, yetenek ve yeterlilik, dünya da gerekli ve yararlı olma duygularına götürür. Fakat bu ihtiyaçları engellemek aşağılık, yetersizlik ve çaresizlik duygularının gelişmesine yol açar. Maslow, öz saygının temelinde kişinin kendi yetenek, ilgi, değer ve potansiyelinin olduğunu söyler. Bunlarda gösteriyor ki yeterlilik, hüner, yetenek, dünya üzerindeki güvenin gelişimi ve düşüncenin bağımsızlığı için diğerlerine saygıyı kusursuz bir temel haline getiren kararlardır.

4.1.1.2.5. Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı

Bu dört temel ihtiyaç eksiksiz olarak doyurulduğu zaman artan kendini gerçekleştirme ihtiyacı doğar. Yani bireyler bireysel olarak yapmak istediklerini yaptıkça geliştirecekler. Bir müzisyen beste yapmak zorunda, bir ressam resim yapmak zorunda, bir şair şiir yazmak zorunda kısacası insanlar yapmak zorunda olduklarını yapabilmelidirler.

Kendini gerçekleştirme kişiden kişiye çok özel anlamları içerir. Maslow'a göre bu düzeyde bireysel farklılıkların önemi büyüktür. Bu önemden dolayı kendini gerçekleştiren insanın özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Gerçeği daha doğru, daha isabetli bir şekilde algırlar ve gerçekle olan ilişkileri daha uyumlu, daha dengelidir.
2. Kendilerini, diğer insanları ve doğayı olduğu gibi kabul ederler.
3. Davranışları kendiliğinden sade ve doğaldır.
4. Problem merkezlidirler. Genellikle kendileri yerine kendilerinin dışındaki problemlere yönelirler.
5. Dış dünyayla fiziksel teması kesme-ayırılma-çekilme eğilimindedirler ve yalnız kalma ihtiyacı duyarlar.
6. Kültür ve çevreden bağımsız kalabilme güçlü bir iradeye sahip olma özellikleri vardır.
7. Her an hayatın kıymetini yeniden takdir ederler.
8. Zirve yaşantıları tatma şansları vardır.
9. İnsanlarla, toplumla ortaklık duyguları çok derindir.
10. Kişiler arası ilişkilerde çok içtendirler ama yakın arkadaş çevresi söz konusuysa çok seçicidirler.
11. Demokratik bir özyapıları vardır.
12. Araçla hedefi, iyiyle kötüyü birbirinden ayırmaları alışıldan farklıdır.
13. Saldırgan olmayan, felsefi bir nüktecilikleri ve mizah duyguları vardır.
14. Yaratıcıdır.
15. Kültürün kendilerini etkisi altına almasına direnirler, hangisi olursa olsun belirli bir kültürü aşmışlardır (Arık, 1996).

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine sonradan iki basamak daha ilave edilmiştir. Bunlar bilme/tanıma ve estetik ihtiyaçlardır. Bilme/tanıma ihtiyacı insanı anlamlı hale getiren ihtiyaçtır. Zira insan en azından olup biteni öğrenmek ister. Bu isteklerde insanı araştırmaya, okumaya ve öğrenmeye sevk eder.

Estetik ihtiyaçta ise, insanın güzel olan şeyleri sevmesi ve insanın temel ihtiyaçlardan sonra güzelliğe önem vermesi ve bunlardan büyük haz alması estetik ihtiyaç kavramı ile açıklanabilir. Bu ihtiyaç insanları kötülükten, çirkinlikten ve vurdumduymazlıktan uzaklaştırır.

4.1.1.2.6. Üst Düzey İhtiyaçlar (The Meta-needs)

Kendini gerçekleştirme ihtiyacı himaye edici bir ihtiyaçtır. Bu yüzden üst düzey ihtiyaçlar (metaneeds) ya da değer ihtiyacı 17 grupta sınıflandırılmıştır (Tablo 3'de verilmiştir). Bu üst düzey ihtiyaçlardan (metaneeds) bazıları bilme ve anlamayla ilişkili ve son derece önemlidir ki Maslow onların neredeyse temel ihtiyaçlar olduğunu söylemektedir. Örneğin: adalet, dürüstlük, güzellik, düzen, sadelik, anlaşılabilirlik, güvenilirlik ve sosyal düzen ve bunların yanı sıra özgürce konuşmak, kendini ifade etmek, başka birine zarar vermeden yapmak istediğini yapmak, bilgileri araştırmak, soruşturmak ve kendi kendini savunmak. Bunlara ek olarak bizim bilişsel kapasitemiz, ihtiyaçlarımızı doyumada araçlara ulaşmamız, yeteneklerimizi algılamamız, hatırlamamız ve öğrenmemiz engellenmemelidir. Maslow ihtiyaçların önemli olduğunu ve bilişsel kapasitenin kullanımının pozitif olduğunu düşünür.

Üst düzey ihtiyaçlar (metaneeds) hiyerarşik değildir fakat aynı derecede güçlüdür ve bir birlerinin yerine oldukça kolay geçebilirler. Maslow'a göre üst düzey ihtiyaçlar(metaneeds) temel ihtiyaçlar gibidir. Bu ihtiyaçlar giderilmediği zaman ilgisizlik, can sıkıntısı, cesaretinin kırılması, şakadan yoksunluk, yabancılaşma, bencillik, kin, lezzetin kaybolması, ümitsizlik gibi böyle durumlarda birey somatik yakınmalar (şikayetler) geliştirebilir.

Tablo 3. Üst Düzey İhtiyaçlar(The Metaneeds) ya da Değer İhtiyacı

İhtiyaç/Değer	İhtiyaç ve Değerlerle Eşanamlı ya da Karakteristik Özelliklerle İlişkili
Doğruluk	Dürüst, gerçek, açıklık, kolaylık, zenginlik, gereklilik, güzellik, temizlik ve saflıkla ilgili bütün kelimeler
İyilik	Doğruluk, arzu edilebilirlik, “gereklilik”, adaletlilik, hayırseverlilik, dürüstlük
Güzellik	Doğruluk, canlılık, kolaylık, zenginlik, bütünlük, mükemmellik, tamamlama, eşsizlik, dürüstlük
Bütünlük	Birliktelik, bütünleşme, birlikte olma eğilimi, birbirine bağlanma, kolaylık, organizasyon, yapı, düzen, birlikte çalışma
Bölünme-Üstünlük	Kabul edilme, kararlılık, bütünleşme ya da bölünmenin üstünlüğü, birlikte çalışma
Canlılık	Süreç, spontan, kendini ayarlama, tam fonksiyon, devamlı değişiklik, kendi özünü ifade etme
Eşsizlik	Kişilik, karşılaştırılmama, yenilik, dünya da başka hiçbir şey gibi nitelikli olma
Mükemmellik	“Sadece doğruluk”, bütünleşme, ötesinde hiçbir şeyin olmadığı durum, gereksiz hiçbir şey, eksikliğin olmadığı hiçbir şey
Zorluk	Kaçınılmazlık, onun tamamen var olduğu gibi bir şeye gereksinim duymak
Tamamlama	Bütünlük, sonuç, kesinlik, yerine getirme
Adalet	Dürüstlük, “gereklilik”, zorluk, kaçınılmazlık
Düzen	Yasalara uygunluk, doğruluk, uzlaşmanın mükemmelliği
Kolaylık	Dürüstlük, gereklilik, ekstra ya da gereksiz hiçbir şeyin olmadığı durum
Zenginlik	Farklılık, güçlük, karışıklık, hiçbir şeyin eksilmediği ya da gizlenmediği ve her şeyin eşit derecede önemli olduğu durum
Gayretsizlik	Rahatlık, gayretin azalması, zarafet, mükemmel ve güzel kalma
Şakacılık	Neşe, zevk, eğlence, şenlik, mizah, taşkınlık
Kişisel yeterlilik	Özerklik, bağımsızlık, onun kendisini yönetmesinden diğer herhangi bir şeye ihtiyacın olmadığı nitelik, kendini keşfetme, kendi kuralları ile yaşama

Maslow, 1971, pp.308-309,1968, p.83. Aktaran: (Calvin vd., 1985, sayfa 210’den alınmıştır)

Hiçbir kimse bütün temel ihtiyaçların yüzde yüzünü doyuramaz. Maslow'a göre, insanlar fizyolojik ihtiyaçlarının %85'ini, güvenlik ihtiyacının yaklaşık %70'ni, sevgi ve ait olma ihtiyacının yaklaşık %50'sini, saygı ihtiyacının yaklaşık %40'ını ve en önemli ihtiyacımız olan kendini gerçekleştirme ihtiyacının yaklaşık %10'u doyururlar. Ayrıca bir temel ihtiyaç tamamen doyurulmaz ise diğer bir ihtiyaç kendisini hissettirmeye başlar.

4.1.2. Motivasyon Kavramı

Bir organizma olarak her gün çeşitli davranışlarda bulunuruz. Hiçbir davranışın gelişigüzel ve kendiliğinden olduğu söylenemez. Organizmayı davranıma sevk eden bir sebep ya da sebepler vardır. Organizmayı çeşitli davranışlara güdüler sevk eder. Güdüler insanın içinden gelirler. Davranışlarımız her zaman güdülerin etkisiyle meydana gelir. Günü; istekleri, ihtiyaçları, ilgileri, dürtüleri içine alan genel bir kavram olarak görülür (Cüceloğlu, 1996). Motivasyon ise, bir hedefe dönük olarak davranışı harekete geçiren, sürdüren ve yönlendiren bir güç olarak tanımlanmaktadır (Dilts, 1998; Lumsden, 1994).

Güdülemenin tanımı üzerinde çeşitli kuramlar, farklı yaklaşımlar getirerek gerek psikolojik gerek fizyolojik yorumlarla konuya açıklık getirmeye uğraşmışlardır. Böylece ortaya tanımlardan çok özet genellemeler çıkmıştır. Birçok çağdaş kuramların ortak varsayımı ise motivasyonun hali hazır durumdaki gerilim açığını gidermek için organizmayı denge sağlanana değin enerjilendiren (harekete geçiren) nedenler olduğu biçimdedir (Dweck, 1986; Stipek, 1988). Slavin ise güdülemeyi, ihtiyaç ve isteklerin davranışın yoğunluğu ve yönü üzerindeki etkileri olarak tanımlamaktadır (Fidan, 1986). Bu tanımlardan anlaşılacağı gibi güdeleme basit bir kavram değil, bilişsel, duyuşsal boyutu olan ihtiyaçların ve isteklerin yer aldığı bir süreçtir.

Motivasyon bireylerin davranışını anlamada ve yeniden davranışa başlamalarında önemli bir süreçtir. Kişilerin belirli davranışlarının nedenlerini açıklayan ve davranışla sonuçlanan dürtü ya da itici güçlerdir (Stipek, 1988; Ülgen, 1995). Kişinin bir ihtiyacı uyarıldığında bu ihtiyacı gidermek için belirli bir davranışa geçecektir. Bu davranış, bu ihtiyacı karşılayacak bir amaç ya da istek yönünde olacaktır. Güdülenme, bireyin işinin yönünü, gücünü ve öncelik sırasını

belirleyen iç veya dış dürtünün etkisi ile eyleme geçmesi (Motivasyon) ve güdülemek de insan ya da hayvanlardaki belli güdüleri devinime geçirerek canlıyı eyleme itme olarak tanımlanmaktadır (Arık, 1996). Güdüyici ise eyleme geçirici ya da yönlendirici unsurlardır. Motivasyon doğrudan davranışın kaynağı ile ilgilenmektedir. Davranışların nasıl yönlendirilebileceğini veya yönlendirilmiş bir davranışın yoğunluğunun nasıl artırılabilceğini ortaya koymaya çalışmaktadır. Bunun nedeni insanın doğası gereği hareketli ve çeşitli yöntemler kullanılmak yoluyla etki altına alınabilen bir varlık olmasıdır. Kavrama metaforik açıdan yaklaşıldığında, nesnelere harekete geçiren güce benzer bir gücün de insanları harekete geçirdiği ve bunun da genel olarak motivasyon olarak adlandırıldığı görülmektedir (Acat ve Demiral, 2003). Bu anlamda, insan davranışlarına şekil verme işlevini üstlendiği kabul edilirse, motivasyonun, eğitim-öğretim çalışmalarında oldukça önemli bir yere sahip olduğu yorumu yapılabilir.

4.1.3. Yaşam Doyumu Kavramı

Yaşam, kişinin işte ve iş dışında geçirdiği zamanı tanımlar. İlk kez 1961 yılında Neugarten, tarafından ortaya atılan "yaşam doyumu" bir insanın beklentileriyle (ne istediği), elinde olanları (neye sahip olduğu) karşılaştırmasıyla elde edilen durum ya da sonuçtur. Yaşam doyumu, kişinin beklentilerinin, gerçek durumla kıyaslanmasıyla ortaya çıkan sonucu gösterir. Genel olarak kişinin tüm yaşamını ve bu yaşamın çok çeşitli boyutlarını içerir. Yaşam doyumu denildiğinde, belirli bir duruma ilişkin doyum değil, genel olarak tüm yaşantılardaki doyum anlaşılır. Mutluluk, moral vb. gibi değişik açılardan iyi olma halini ifade eder (Aktaran: Deniz vd., 2007).

Yaşam doyumu, bireyin ruh sağlığını ve toplumsal ilişkilerini etkileyen en önemli etmenlerden birisidir. Yaşam doyumunu tanımlamak için önce "doyum" kavramının açıklanması uygun olacaktır. Doyum, beklentilerin, gereksinimlerin istek ve dileklerin karşılanması veya organizmada açlık, susuzluk cinsellik vb. gibi temel biyolojik ihtiyaçların ya da merak, sevgi, yakınlık, başarı vb. gibi ruhsal ihtiyaçların giderilmesi sonucu denge durumunun yeniden kurulması olarak tanımlanmaktadır. Yaşam doyumu ise, kişinin iş, boş vakit ve diğer zaman dilimlerindeki yaşamına gösterdiği duygusal tepki veya tutumdur. Yaşam doyumu ile yaş, cinsiyet, çalışma ve

iş koşulları, eğitim seviyesi, din, ırk gelir düzeyi, evlilik ve aile yaşamı, toplumsal yaşam, kişilik özellikleri ve biyolojik etkenlerle ilişkilidir.(Aktaran: Akandere vd., 2009). Yaşam doyumu öznel iyi olmanın bilişsel bileşenidir ve bireyin kendisine yüklediği kriterler ile yaşam koşullarını algılayışı arasındaki karşılaştırmaları, dolayısıyla kendi yaşamı hakkında değer biçmesini içermektedir (Pavot ve Diener, 1993; Selçukoğlu, 2001; Deniz, 2006).

Veenhoven (1996) yaşam doyumunu bir bütün olarak yaşamın bütün kalitesinin, pozitif olarak gelişiminin derecesi olarak tanımlarken, yaşam doyumunun belirleyicilerini yaşamdaki değişimler (toplumun kalitesi, toplumdaki yeri, kişisel yetenekleri), yaşam olaylarının gidişatı, tecrübeli olmak (hazsal tecrübenin işlevi, sevmek ya da sevmemek, duyguların içsel üretimi, hoşlanma kapasitesi), gelişimin içsel ilerlemesi (hesap etme ya da sonuç çıkarma, duyguların temelindeki anlamlar, yaşam alanı ve bütününe gelişimindeki farklar, yaşam doyumu ve doyum alanı arasındaki ilişkiyi ifade etmektedir.

Yaşam doyumu, bireylerin kendi yaşam örüntüleri ve standartları ile ilişkili süreçlerinin bir bütünüdür. (Avşaroğlu vd., 2005).

4.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları ve yaşam doyumları ile ilgili yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

Armsden (1987) tarafından yapılan bir araştırmada ise, yüksek benlik saygısı olan öğrencilerin yaşam doyumlarının da yüksek olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyinin de öğrencilerin yaşam doyumlarının anlamlı bir açıklayıcısı olduğu belirtilmektedir. Farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Son olarak yaşam doyum ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır

Aydın (1993), sınıf öğretmeni adaylarının psikolojik ihtiyaçları ile öğretmenlik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu araştırmada ortaya çıkan sonuçlar şunlardır: Psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarından başarıya, başatlık, şefkat gösterme, değişiklik ve saldırganlık cinsiyete göre farklılaşmaktadır. Başarıya ve başatlık ihtiyaçları kızlarda daha yüksek, şefkat gösterme, değişiklik ve saldırganlık ihtiyaçları da erkeklerden daha yüksektir. Psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarından ilgi görme, başatlık ve değişiklik ihtiyaçları 1. ve 4. sınıflara göre farklılaşmaktadır. İlgi görme ihtiyacı 1. sınıflarda daha yüksek, başatlık ve değişiklik ihtiyacı ise 4. sınıflarda daha yüksektir. 1. sınıf grubunda psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarından uyarılık, yakınlık ve şefkat gösterme ihtiyaçları ile öğretmenlik tutumları arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. 4. sınıf grubunda psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarından sadece yakınlık ihtiyacı ile öğretmenlik tutumları arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Mesleği isteyerek seçme grubunda öğretmenlik tutumları ile psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarından uyarılık ve yakınlık ihtiyacı ile aynı yönde, saldırganlık ihtiyacı ile ters yönde bir ilişki bulunmuştur. Mesleği isteyerek seçmeme grubunda öğretmenlik tutumları ile psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarından uyarılık ve sebat ihtiyacı ile aynı yönde, gösteriş ve özerklik ihtiyacı ile ters yönde bir ilişki bulunmuştur.

Brown ve Chance (1995), erkek ve kız eğitim fakültesi öğrencilerinin Edwards Kişisel Tercih Listesindeki Profillerini ortaya koymak amacıyla bir araştırma yapmıştır. Bu çalışma ile ortaya çıkan sonuçlar şunlardır: Kız öğretmen

adayları erkek öğretmen adaylarına göre daha başattır. Erkek öğretmen adayları daha yüksek ilgi görme ve şefkat puanlarına sahip oldukları halde kızlar erkeklerden daha saldırgandırlar.

Kızların kişilerarası ilişkilere daha çok eğilimli ve grup tartışmalarında daha arkadaşça ve uyuşmaya yönelimli olmaları ilişkili olma ihtiyaçlarını daha fazla doyumalarını sağlıyor olabilir. (Yaşın-Dökmen, 2004). Araştırma sonuçlarına göre, iyi olmanın en güçlü yordayıcısı özerklik ihtiyacıdır, daha sonra ilişkili olma ve yeterlik ihtiyaçları gelmektedir. Özerklik ihtiyacı, kişinin etkinliklerini kendisinin yönlendirmesini sağlamaktadır (Aktaran: Cihangir Çankaya, 2009)

Cihangir Çankaya (2009), öğretmen adaylarında temel psikolojik ihtiyaçların doyumu ve iyi olmayı incelemiş, öğrencilerin özerklik ve yeterlik ihtiyaçları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermezken, ilişkili olma ihtiyaçları kızların lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu bulgular özerklik ve yeterlik ihtiyaçlarıyla cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını, ilişkili olma ihtiyacı ve cinsiyet arasında ise anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Başka bir ifadeyle, özerklik ve yeterlik ihtiyaçları her iki cinsiyette eşit olarak doyurulurken, kız öğrencilerin ilişkili olma ihtiyaçlarının daha çok doyurulduğu söylenebilir.

Coşkun ve Nalçacı (2005) öğretimde psikolojik ihtiyaçların yerini ve önemini incelemiş, bu ihtiyaçlar giderildiği takdirde daha kaliteli bir öğretim ortamı oluşturulacağını ve bunun sonucunda kaliteli insanlar yetiştirilebileceğini vurgulamıştır. Bununla ilgili olarak açlık, susuzluk gibi temel ihtiyaçlar giderilmeli, korku, kaygı ve güvensiz eğitim ortamları oluşturulmamalıdır. Sevgi ve saygının olduğu, başarılı ortamlar hazırlanmalıdır. Öğrencilerin içinde bulunduğu aile ortamı ve kültürel değerleri, hangi düzeydeki ihtiyaçların davranışlarda daha belirgin ve baskın bir rol oynayacağını belirler. Bu nedenle, öğretmenler öğrencilerinin ailelerini ve yaşadığı kültürün özelliklerini ne kadar iyi tanırlarsa öğrencilerinin davranışlarını yönlendirmede o kadar etkili olurlar.

Çeçen (2007) üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve yaşam doyumu düzeylerine göre sosyal ve duygusal yalnızlık düzeylerini incelemiş yaşam doyumu yüksek kişilerin daha az duygusal yalnızlık (romantik ve aile) düzeyine sahip oldukları yaşam doyumu düşük olanların ise daha yüksek yalnızlık düzeyine sahip oldukları

gözlenmektedir. Araştırmanın bu bulgusu duygusal yalnızlığı daha üst düzeyde yaşayan öğrencilerin daha düşük yaşam doyumuna sahip olduğunu göstermektedir. Yaşam doyumunun yüksek ya da düşük olmasına göre bireylerin sosyal yalnızlık düzeylerinin farklılaşmaması, yalnızca duygusal yalnızlık düzeylerinin farklılaşması ilginç bir bulgudur. Buradan hareketle duygusal ilişkilerde ve ailede yaşanan yalnızlık ile yaşam doyumunu arasında daha güçlü bir ilişkinin olduğu söylenebilir.

Çelikkaleli ve Gündoğdu (2005) tarafından eğitim fakültesi öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları incelenmiş, bulgular özerklik ve ilişki psikolojik ihtiyaçlarında cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermiştir. Bu sonuca göre kızlar erkeklerden daha çok özerklik ve ilişki ihtiyacı içerisindedirler. Daha önce de belirtildiği gibi, organizmada bazen bir yoksunluktan bazen de fazlalıktan kaynaklandığı düşünülen ihtiyacın, uygun objenin elde edilmesi ile biteceği varsayılmaktadır (Kuzgun, 2000). Buradan yola çıkarak, kızların erkeklere göre daha kapalı ortamda yetişmelerinin ve toplumun kızlara yönelik baskıcı yaklaşımının bir sonucu olarak kızların bu baskılardan göreceli olarak kurtuldukları üniversite ortamında erkeklere göre özerklik ve ilişki psikolojik ihtiyaçlarını daha yüksek düzeyde hissettikleri düşünülebilir. Araştırma grubunun psikolojik ihtiyaç puanlarında babanın eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde bir farklılaşma görülmezken, anne eğitim düzeyine göre özerklik psikolojik ihtiyacı açısından anlamlı bir fark görülmüştür. Annenin, çocukların eğitimleri üzerinde babadan daha etkin olduğu düşünülebilir. Bu nedenle annenin eğitim düzeyinin de çocukların ihtiyaç örüntülerinin oluşmasında etkili olacağı söylenebilir. Ayrıca, hiç eğitim almamış annelerin çocuklarının, lise eğitimi almış annelerin çocuklarına göre daha az özerklik psikolojik ihtiyacında olmaları; annelerin eğitim konusunda uyarılmışlık seviyelerinin düşük olması, çocuklarının eğitimleri ile ilgili kaygı düzeylerinin düşük olması ve onları kontrol altında tutabilecek bilgi seviyesine sahip olamamaları, bu gruptaki bireylerin daha özerk davranabilmelerine bu nedenle de özerklik psikolojik ihtiyacını daha az yaşamalarına neden olmuş olabilir.

Deniz vd., (2007) 'nin üniversite öğrencilerinin problem çözme yaklaşımlarının yaşam doyumları, umutsuzluk ve akademik başarılarını anlamlı düzeyde yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla yaptıkları bu çalışmada üniversite öğrencilerinin problem çözme yaklaşımlarının yaşam doyumunu anlamlı

düzeyde açıkladığı bulunmuştur. Problem çözme yaklaşımlarından kendine güvenli yaklaşım ve kaçınan yaklaşımın yaşam doyumu üzerinde önemli bir yordayıcı olduğu, planlı, değerlendirici, düşünen ve aceleci yaklaşımın ise yaşam doyumunu anlamlı düzeyde yordamadığı saptanmıştır. Problem çözme becerisi konusunda kendisini yeterli hisseden bireyler vermiş oldukları kararlarından hoşnut olacaklarından dolayı bu durum yaşam doyumlarını da olumlu yönde etkileyecektir.

Dılmaç ve Ekşi (2008) meslek yüksek okullarında öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyumlarını ve benlik saygılarını incelemiş, öğrencilerin benlik saygıları ile yaşam doyumları arasında pozitif ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulmuştur ($r=0.359$, $p<.01$). Elde edilen bu bulgu ile meslek yüksek okullarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin yaşam doyumları ile benlik saygıları arasında ilişki olduğu söylenebilir. Araştırma sürecinde öğrencilerin içerisinde buldukları yaşam koşullarında elde edilen doyumlarının benlik saygıları üzerinde anlamlı düzeyde bir ilişkinin mevcut olduğunu da göstermektedir.

Gündoğan vd., (2007) tarafından üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordayan etkenler incelenmiş kız ve erkek öğrencilerin yaşam doyumu puanları açısından anlamlı fark saptanmamıştır. Nitekim Chow'un (2005) üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu incelediği araştırmada da cinsiyetin yaşam doyumunu üzerinde anlamlı etkiye sahip olmadığı bildirilmektedir. Chow'un çalışmasında sosyoekonomik düzey, not ortalaması ve akademik yaşantıyla ilgili tatmin arttıkça, yaşam doyumunun arttığı bildirilmektedir (Chow 2005). Bu çalışmada da öğrencilerin kendilerine göre ekonomik durumları yükseldikçe, yaşam doyumları artmakta, umutsuzluk, depresyon, durumluk ve sürekli kaygı puanları düşmektedir. Çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre umutsuzluk düzeyi, eğitim doyumu, sürekli kaygı düzeyi ve bölüm isteği yaşam doyumunun en önemli dört yordayıcısı olarak belirlenmiştir. Umutsuzluk puanı ve sürekli kaygı düzeyi azaldıkça, eğitim doyumu ve bölüm isteği arttıkça yaşam doyumunu artmaktadır. Diğer yordayıcılar arasında yer alan etkenlerden, öğrencinin kendisine göre ekonomik durumu iyileştikçe, kendisine göre ruh sağlığı ve iş beklentisi arttıkça yaşam doyumunu artmaktadır. BDÖ puanı

yaşam doyumu ile anlamlı negatif korelasyon göstermekle birlikte, yaşam doyumunun anlamlı yordayıcıları arasında yer almamaktadır.

Harvey ve Retter (2002) tarafından yapılan çalışmada özerklik ihtiyacının cinsiyet açısından farklılık göstermediği, kız çocukların sevgi ve ait olma ihtiyaçlarının ise erkek çocuklardan anlamlı derecede daha yüksek olduğu görülmüştür. Benzer bir biçimde kadınların kişilerarası ilişkiler ihtiyacının erkeklerden daha fazla olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır. İlişkili olma ihtiyacındaki cinsiyet farklılıklarının cinsiyet rollerindeki farklılıklardan kaynaklandığı düşünülebilir. Cinsiyet rollerindeki farklılıklar kızların ve erkeklerin tutum, beceri ve inançlarını etkilediğinden, sosyal davranışlarda ve duygularda cinsiyet farklılıklarına neden olmaktadır (Wood vd., 1989).

5. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma grubu verilerin toplanmasında kullanılan ölçme araçları ve verilerin analizine ilişkin açıklamalar yer verilmiştir.

5.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma genel tarama modellerinden ilişkisel tarama türünde bir araştırmadır. Tarama modelleri, “geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Bu modelde önemli olan, var olanı değiştirmeye kalkmadan gözlemleyebilmektir” (Karasar, 2008). İlişkisel tarama modelleri “iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir” (Karasar, 2008).

5.2. Araştırma Grubu

Bu araştırmanın araştırma grubu Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi ve Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarında öğrenimlerine devam eden öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin 98’i kız öğrenci ve 93’ü ise erkek öğrencidir. Öğrencilerin yaş ortalaması 21.68 (Ss: 2.27)’dür. Araştırma grubunun özelliklerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Örneklemi Oluşturan Öğrencilerin Fakülte ve Sınıfa Göre Dağılımı

	I. Sınıf	II. Sınıf	III. Sınıf	IV. Sınıf	Hazırlık	Toplam
Eğitim Fakültesi	35	33	29	30	-	127
Devlet Konservatuvarı	22	9	11	7	15	64
Toplam	57	42	40	37	15	191

5.3. Veri Toplama Araçları

1. Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği.
2. Yaşam Doyumu Ölçeği

Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Değerlendirme Ölçeğinin İngilizce olan özgün formu, ölçeği geliştiren M. Teresa Heckert'dan elektronik posta yoluyla sağlanmıştır. Ölçeğin uyarlama çalışması için, önce YPİDÖ araştırmacı tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Ölçek dört alt boyuttan oluşmuştur. Başarı alt boyutu 5, ilişki alt boyutu 5, özerklik alt boyutu 5 ve başatlık alt boyutu ise 5 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin puanlama, her bir madde için 1 ile 5 arasında değişmektedir. Ölçeğin test tekrar test güvenilirliğine bakılmış olup başarı ($r = .87$, $p < .01$), ilişki ($r = .47$, $p < .01$), özerklik ($r = .66$, $p < .001$) ve başatlık ($r = .67$, $p < .01$) boyutlarında anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Diener vd., (1985), tarafından geliştirilen Yaşam Doyumu Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması Köker (1991), tarafından yapılmıştır. Global yaşam doyumunu ölçen ölçek 5 maddeden oluşmakta ve her madde 7 seçeneğe göre değerlendirilmektedir. Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları sonucunda; test-tekrar test güvenilirliği $r = .85$, madde-test korelasyonları ise .71 ile .80 arasında hesaplanmıştır.

5.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri toplandıktan sonra kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmış ve analizler için hazır hale getirilmiştir. Verilerin analizinde değişkenlere bağlı olarak t testi, Mann Whitney U testi, tek yönlü varyans analizi, tamhane testi ve kruskal wallis testi uygulanmıştır. Öğrencilerin yaşam doyumları ile psikolojik ihtiyaçları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla korelasyon tekniği uygulanmıştır.

6. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine bağlı olarak elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre yaşam doyumu puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre yaşam doyumu puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan istatistiksel işlemler tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5: Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrencilerin Yaşam Doyumu Puanlarına Ait t Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	T	P
Yaşam Doyumu	Kız	98	24.60	5.24	-1.288	0.19
	Erkek	93	25.58	5.25		

Tablo 5 incelendiğinde kız öğrencilerin yaşam doyumu puan ortalaması 24.60, erkek öğrencilerin puan ortalaması ise 25.58 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılaşma bulunmamıştır ($p>0.05$).

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan istatistiksel işlemler tablo 6’de verilmiştir.

Tablo 6: Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlar Alt Boyutları Puanlarına Ait t Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Cinsiyet	n	\bar{X}	Ss	T	P
Başarı	Kız	98	20.07	3.09	.903	.36
	Erkek	93	20.46	2.89		
İlişki	Kız	98	15.14	2.61	-1.919	.05
	Erkek	93	15.87	2.63		
Özerklik	Kız	98	18.87	2.60	1.045	.29
	Erkek	93	18.43	3.26		
Başatlık	Kız	98	17.81	3.25	-.794	.42
	Erkek	93	18.21	3.66		

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin cinsiyet değişkeni açısından psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarından başarı, özerklik ve başatlık puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p > .05$).

Öğrencilerin cinsiyet değişkeni açısından psikolojik ihtiyaçlar ilişki alt boyutu puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Erkek öğrencilerin ilişki ihtiyacı kız öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir.

Öğrencilerin sınıf değişkenine göre yaşam doyumu puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin sınıf değişkenine göre yaşam doyumu puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan istatistiksel işlemler tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Sınıf Değişkenine Göre Öğrencilerin Yaşam Doyumu Puanlarına Ait n, \bar{X} , Ss Değerleri ve Varyans Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Sınıf	N	\bar{X}	Ss	F	P
Yaşam Doyumu	1	57	25.29	5.06	.121	.97
	2	42	24.64	4.71		
	3	40	24.95	5.57		
	4	37	25.29	5.57		
	Hazırlık	15	25.26	6.34		

Tablo 7 incelendiğinde sınıf değişkeni açısından öğrencilerin yaşam doyumu puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür ($F = .121$, $p > .05$).

Öğrencilerin sınıf değişkenine göre psikolojik ihtiyaçlar puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin sınıf değişkenine göre psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan istatistiksel işlemler tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Sınıf Değişkenine Göre Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlar Puanlarına Ait n , \bar{X} , Ss Değerleri ve Varyans Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Sınıf	N	\bar{X}	Ss	F	P
Başarı	1	57	20.26	2.65	.913	.45
	2	42	19.69	3.63		
	3	40	20.25	3.33		
	4	37	20.48	2.70		
	Hazırlık	15	21.33	1.63		
İlişki	1	57	15.47	2.49	.399	.80
	2	42	15.47	3.23		
	3	40	15.25	2.41		
	4	37	15.94	2.59		
	Hazırlık	15	15.20	2.17		
Özerklik	1	57	17.82	2.82	2.275	.06
	2	42	19.11	2.96		
	3	40	18.82	2.76		
	4	37	18.70	3.39		
	Hazırlık	15	20.00	1.88		
Başatlık	1	57	17.82	3.21	1.592	.17
	2	42	17.83	3.93		
	3	40	17.95	3.21		
	4	37	19.10	3.51		
	Hazırlık	15	16.66	3.08		

Tablo 8 incelendiğinde sınıf değişkeni açısından öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarından başarı (F=.913, $p>.05$), ilişki (F=.399, $p>.05$), özerklik (F=2.275, $p>.05$) ve başatlık (F=1.592, $p>.05$) puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>.05$).

Öğrencilerin ana dal değişkenine göre yaşam doyumları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin ana dal değişkenine göre yaşam doyumlarının anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan istatistiksel işlemler tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9: Ana Dal Değişkenine Göre Yaşam Doyumuna Ait Kruskal Wallis Testi Sonucu

Bağımlı Değişken	Ana dal	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	P
Yaşam Doyumu	Ney	4	132.25	12	10.829	.54
	Kanun	14	104.29			
	Ud	20	90.07			
	Kudüm	4	137.00			
	Kemençe	3	83.17			
	Opera-Şan	14	91.11			
	Keman	32	95.30			
	Viyolonsel	12	87.88			
	Yan Flüt	20	94.82			
	Gitar	18	98.78			
	Bağlama	16	107.34			
	Tiyatro	23	101.07			
	Ses Eğitimi	11	59.27			

Tablo 9 incelendiğinde ana dal değişkenine göre öğrencilerin yaşam doyumlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı saptanmıştır ($p > .05$).

Öğrencilerin ana dal değişkenine göre psikolojik ihtiyaçları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin ana dal değişkenine göre psikolojik ihtiyaçlarının anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan istatistiksel işlemler tablo 10'de verilmiştir.

Tablo 10: Ana Dal Değişkenine Göre Psikolojik İhtiyaçlara Ait Kruskal Wallis Testi Sonucu

Bağımlı Değişken	Ana dal	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	P
Başarı	Ney	4	112.00	12	29.561	.003
	Kanun	14	107.00			
	Ud	20	89.45			
	Kudüm	4	144.38			
	Kemençe	3	70.33			
	Opera-Şan	14	88.96			
	Keman	32	99.95			
	Viyolonsel	12	45.00			
	Yan Flüt	20	84.78			
	Gitar	18	76.58			
	Bağlama	16	91.22			
	Tiyatro	23	129.89			
	Ses Eğitimi	11	118.86			
İlişki	Ney	4	87.25	12	12.973	.371
	Kanun	14	73.86			
	Ud	20	95.65			
	Kudüm	4	102.13			
	Kemençe	3	136.50			
	Opera-Şan	14	109.25			
	Keman	32	98.00			
	Viyolonsel	12	97.83			
	Yan Flüt	20	79.10			
	Gitar	18	114.19			
	Bağlama	16	117.44			
	Tiyatro	23	86.80			
	Ses Eğitimi	11	79.05			
Özerklik	Ney	4	126.75	12	13.492	.334
	Kanun	14	119.89			
	Ud	20	100.78			
	Kudüm	4	109.00			
	Kemençe	3	85.33			
	Opera-Şan	14	105.79			
	Keman	32	102.20			
	Viyolonsel	12	66.83			
	Yan Flüt	20	78.05			
	Gitar	18	97.83			
	Bağlama	16	98.88			
	Tiyatro	23	78.76			
	Ses Eğitimi	11	106.73			
Başatlık	Ney	4	135.13	12	13.357	.344
	Kanun	14	91.79			
	Ud	20	100.10			
	Kudüm	4	110.13			
	Kemençe	3	21.33			
	Opera-Şan	14	91.36			
	Keman	32	95.00			
	Viyolonsel	12	70.08			
	Yan Flüt	20	91.40			
	Gitar	18	91.11			
	Bağlama	16	108.13			
	Tiyatro	23	109.33			
	Ses Eğitimi	11	102.86			

Tablo 10 incelendiğinde ana dal değişkeni açısından öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarından başarı alt boyutunda anlamlı düzeyde bir farklılaşma bulunurken; ilişki, özerklik ve başatlık ihtiyaçları alt boyutunda anlamlı düzeyde bir farklılaşma bulunmamıştır ($p>.05$).

Başarı alt boyutunda farklılaşmanın kaynağını belirlemek için Mann Whitney U testi yapılmış, test sonucunda ney, kanun, kudüm, tiyatro ve ses eğitimi ana dalı öğrencilerinin başarı ihtiyaçları viyolonsel ana dalındaki öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Araştırmanın son bulgusunda tiyatro ana dalı öğrencilerinin başarı ihtiyacı gitar ana dalı öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin yaşamlarının çoğunun geçirildiği yer değişkenine göre yaşam doyumu puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin yaşamlarının çoğunun geçirildiği yer değişkenine göre yaşam doyumu puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını saptamak amacıyla yapılan istatistiksel işlemler tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11: Yaşamlarının Çoğunun Geçirildiği Yer Değişkenine Göre Öğrencilerin Yaşam Doyumu Puan Ortalamalarına Ait n, \bar{X} , Ss Değerleri ve Varyans Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken		N	\bar{X}	Ss	F	P
Yaşam Doyumu	İlçe	27	24.51	4.84	.192	.82
	İl	75	25.09	5.12		
	Büyükşehir	89	25.23	5.53		

Tablo 11 incelendiğinde yaşamlarının çoğunun geçirildiği yer değişkeni açısından öğrencilerin yaşam doyumu puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür ($F=.192$, $p>.05$).

Öğrencilerin yaşamlarının çoğunun geçirildiği yer değişkenine göre psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin yaşamlarının çoğunun geçirildiği yer değişkenine göre psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını saptamak amacıyla yapılan istatistiksel işlemler tablo 12’da verilmiştir.

Tablo 12: Yaşamlarının Çoğunun Geçirildiği Yer Değişkenine Göre Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlar Alt Boyutları Puan Ortalamalarına Ait n, \bar{X} , Ss Değerleri ve Varyans Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken		N	\bar{X}	Ss	F	P
Başarı	İlçe	27	19.85	3.05	1.351	.26
	İl	75	19.96	2.70		
	Büyükşehir	89	20.64	3.18		
İlişki	İlçe	27	15.92	2.84	.419	.65
	İl	75	15.45	2.75		
	Büyükşehir	89	15.40	2.48		
Özerklik	İlçe	27	18.11	3.52	.570	.56
	İl	75	18.69	2.54		
	Büyükşehir	89	18.79	3.07		
Başatlık	İlçe	27	17.40	4.49	.606	.54
	İl	75	17.96	2.87		
	Büyükşehir	89	18.23	3.56		

Tablo 12 incelendiğinde yaşamlarının çoğunun geçirildiği yer değişkeni açısından öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarından başarı (F=1.351, p>.05), ilişki (F=.419, p>.05), özerklik (F=.570, p>.05) ve başatlık (F=.606, p>.05) puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir (p>.05).

Öğrencilerin ailesinin ortalama aylık geliri değişkenine göre yaşam doyumu puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin ailelerinin ortalama aylık geliri değişkenine göre yaşam doyumu puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını saptamak amacıyla yapılan istatistiksel işlemler tablo 13’da verilmiştir.

Tablo 13: Ailenin Ortalama Aylık Geliri Değişkenine Göre Öğrencilerin Yaşam Doyumu Puan Ortalamalarına Ait n, \bar{X} , Ss Değerleri ve Varyans Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Gelir	n	\bar{X}	Ss	F	P
Yaşam Doyumu	0-750 TL	18	21.38	6.23	4.053	.00
	751-1000 TL	38	24.52	4.68		
	1001-1500 TL	63	25.07	5.29		
	1501-2000 TL	39	25.46	5.58		
	2001 ve üstü	33	27.27	3.69		

Tablo 13 incelendiğinde ailenin ortalama aylık geliri değişkeni açısından öğrencilerin yaşam doyumu puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür (F=4.053 p<.01). Farklılaşmanın kaynağını saptamadan önce grupların homojenliği test edilmiş ve grupların homojen olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla farklılaşmanın kaynağını belirlemek amacıyla Tamhane testi uygulanmış, sonuçlar tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14: Ailenin Ortalama Aylık Geliri Değişkenine Göre Tamhane Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) Gelir	(II) Gelir	Ortalamalar Arası Fark	Standart Hata	P
Yaşam Doyumu	0-750 TL	2001 ve üstü	-5.8838	1.4936	.01

Tablo 14 incelendiğinde ailesinin ortalama aylık geliri 2001 TL ve üzeri olan öğrencilerin yaşam doyumu puan ortalamaları, geliri 0-750 TL olanlardan anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin ailesinin ortalama aylık geliri değişkenine göre psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin ailelerinin ortalama aylık geliri değişkenine göre psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak amacıyla yapılan istatistiksel işlemler tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15: Ailenin Ortalama Aylık Geliri Değişkenine Göre Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlar Alt Boyutları Puan Ortalamalarına Ait n, \bar{X} , Ss Değerleri ve Varyans Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Gelir	n	\bar{X}	Ss	F	P
Başarı	0-750 TL	18	19.72	3.19	2.222	.068
	751-1000 TL	38	20.47	3.02		
	1001-1500 TL	63	21.04	2.58		
	1501-2000 TL	39	19.58	3.30		
	2001 ve üstü	33	19.60	2.97		
İlişki	0-750 TL	18	15.61	2.30	.212	.932
	751-1000 TL	38	15.44	2.64		
	1001-1500 TL	63	15.53	2.68		
	1501-2000 TL	39	15.20	2.46		
	2001 ve üstü	33	15.75	3.02		
Özerklik	0-750 TL	18	17.66	3.00	.794	.531
	751-1000 TL	38	18.78	2.33		
	1001-1500 TL	63	18.60	3.22		
	1501-2000 TL	39	18.64	3.03		
	2001 ve üstü	33	19.18	2.89		
Başatlık	0-750 TL	18	16.94	3.84	1.073	.371
	751-1000 TL	38	18.18	2.88		
	1001-1500 TL	63	18.39	3.68		
	1501-2000 TL	39	17.38	3.56		
	2001 ve üstü	33	18.39	3.23		

Tablo 15 incelendiğinde ailenin ortalama aylık geliri değişkeni açısından öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları başarı, ilişki, özerklik ve başatlık ihtiyaçlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Öğrencilerin aile yapısı değişkenine göre yaşam doyumu puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin aile yapısı değişkenine göre yaşam doyumu puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan istatistiksel işlemler tablo 16’de verilmiştir.

Tablo 16: Aile Yapısı Değişkenine Göre Öğrencilerin Yaşam Doyumu Puanlarına Ait t Testi Sonuçlar

Bağımlı Değişken	Aile Yapısı	n	\bar{X}	Ss	t	p
Yaşam Doyumu	Çekirdek Aile	149	24.97	5.39	-.558	.57
	Geniş Aile	42	25.45	4.77		

Tablo 16 incelendiğinde aile yapısı değişkenine göre öğrencilerin yaşam doyumlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür ($p > .05$).

Öğrencilerin aile yapısı değişkenine göre psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin aile yapısı değişkenine göre psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan istatistiksel işlemler tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17: Aile Yapısı Değişkenine Göre Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlar Alt Boyutları Puanlarına Ait t Testi Sonuçlar

Bağımlı Değişken	Aile Yapısı	n	\bar{X}	Ss	t	P
Başarı	Çekirdek Aile	149	20.26	3.10	.064	.949
	Geniş Aile	42	20.23	2.61		
İlişki	Çekirdek Aile	149	15.49	2.55	-.007	.995
	Geniş Aile	42	15.50	2.95		
Özerklik	Çekirdek Aile	149	18.83	2.89	1.541	.128
	Geniş Aile	42	18.02	3.06		
Başatlık	Çekirdek Aile	149	18.03	3.63	.202	.840
	Geniş Aile	42	17.92	2.75		

Tablo 17 incelendiğinde aile yapısı değişkenine göre öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları başarı, ilişki, özerklik ve başatlık ihtiyaçlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Öğrencilerin fakülte değişkenine göre yaşam doyumu puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin fakülte değişkenine göre yaşam doyumu puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan istatistiksel işlemler tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18: Fakülte Değişkenine Göre Öğrencilerin Yaşam Doyumu Puanlarına Ait t Testi Sonuçlar

Bağımlı Değişken	Fakülte	n	\bar{X}	Ss	t	p
Yaşam Doyumu	Eğitim	127	25.02	4.83	-.189	.85
	Devlet Konservatuarı	64	25.18	6.04		

Tablo 18 incelendiğinde fakülte değişkenine göre öğrencilerin yaşam doyumlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Öğrencilerin fakülte değişkenine göre psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin fakülte değişkenine göre psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan istatistiksel işlemler tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19: Fakülte Değişkenine Göre Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlar Alt Boyutları Puanlarına Ait t Testi Sonuçlar

Bağımlı Değişken	Fakülte	n	\bar{X}	Ss	t	p
Başarı	Eğitim	127	19.66	3.11	-4.380	.000
	Devlet Konservatuarı	64	21.43	2.35		
İlişki	Eğitim	127	15.67	2.71	1.369	.173
	Devlet Konservatuarı	64	15.14	2.47		
Özerklik	Eğitim	127	18.73	2.92	.476	.635
	Devlet Konservatuarı	64	18.51	2.99		
Başatlık	Eğitim	127	18.01	3.64	.031	.975
	Devlet Konservatuarı	64	18.00	3.07		

Tablo 19 incelendiğinde aile yapısı değişkenine göre öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları başarı ihtiyacı alt boyutunda anlamlı düzeyde bir farklılaşma gözlenirken; ilişki, özerklik ve başatlık ihtiyaçlarının ise anlamlı düzeyde farklılaşmadığı gözlenmiştir ($p>.05$). Bu sonuçlara göre devlet konservatuarı öğrencilerinin başarı ihtiyacı eğitim fakültesi öğrencilerinden yüksek olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin yaşam doyumları ile psikolojik ihtiyaçları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki var mıdır?

Tablo 20: Öğrencilerin Yaşam Doyumları ile Psikolojik İhtiyaçlar Alt Boyutları Arasındaki İlişki

		Başarı	İlişki	Özerklik	Başatlık
Yaşam	R	.25	.01	.18	.18
Doyumu	P	.001	.944	.014	.013
	N	191	191	191	191

Tablo 20 incelendiğinde öğrencilerin yaşam doyumları ile başarı, özerklik ve başatlık ihtiyaçları arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki saptanmıştır. Yaşam doyumu ile ilişki ihtiyacı arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır.

7. TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarının ve yaşam doyumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesine ilişkin bulgular tartışılmıştır.

Bu araştırma mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarının ve yaşam doyumlarının farklı ana dallara, cinsiyete, yaşamının çoğunun geçirildiği yere, ailenin sosyo-ekonomik durumuna, anne babanın boşanmış olup olmama değişkenine, aile yapısı ve kardeş sayısı değişkenlerine göre incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre yaşam doyumu puan ortalamalarında, kız öğrencilerin yaşam doyumu puan ortalaması 24.60, erkek öğrencilerin puan ortalaması ise 25.58 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılaşma bulunmamıştır ($p>0.05$).

Chow'un (2005) üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu incelediği araştırmada da cinsiyetin yaşam doyumu üzerinde anlamlı etkiye sahip olmadığı bildirilmektedir. Chow'un çalışmasında sosyoekonomik düzey, not ortalaması ve akademik yaşantıyla ilgili tatmin arttıkça, yaşam doyumunun arttığı bildirilmektedir (Chow, 2005).

Öğrencilerin cinsiyet değişkeni açısından psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarından başarı, özerklik ve başatlık puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>.05$). Öğrencilerin cinsiyet değişkeni açısından psikolojik ihtiyaçlar ilişki alt boyutu puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Erkek öğrencilerin ilişki ihtiyacı kız öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir.

Çelikkaleli ve Gündoğdu (2005) eğitim fakültesi öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçlarını incelemiş, özerklik ve ilişki psikolojik ihtiyaçlarında cinsiyete göre anlamlı bir fark görememiştir. Bu bulgu, daha önce yapılan araştırmaların bulguları ile tutarlı görünmektedir. Bu sonuca göre kızlar erkeklerden daha çok özerklik ve ilişki ihtiyacı içerisindedirler. Daha önce de belirtildiği gibi, organizmada bazen bir

yoksunluktan bazen de fazlalıktan kaynaklandığı düşünölen ihtiyacın, uygun objenin elde edilmesi ile biteceği varsayılmaktadır (Kuzgun, 2000). Buradan yola çıkarak, kızların erkeklere göre daha kapalı ortamda yetişmelerinin ve toplumun kızlara yönelik baskıcı yaklaşımının bir sonucu olarak kızların bu baskılardan göreceli olarak kurtuldukları üniversite ortamında erkeklere göre özerklik ve ilişki psikolojik ihtiyaçlarını daha yüksek düzeyde hissettikleri düşünölebilir.

Cihangir Çankaya (2009) öğretmen adaylarında temel psikolojik ihtiyaçların doyumunu ve iyi olmayı incelerken, öğrencilerin özerklik ve yeterlik ihtiyaçları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermezken, ilişkili olma ihtiyaçları kızların lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu bulgular özerklik ve yeterlik ihtiyaçlarıyla cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını, ilişkili olma ihtiyacı ve cinsiyet arasında ise anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Başka bir ifadeyle, özerklik ve yeterlik ihtiyaçları her iki cinsiyette eşit olarak doyurulurken, kız öğrencilerin ilişkili olma ihtiyaçlarının daha çok doyurulduğu söylenebilir.

Brown ve Chance (1995), erkek ve kız eğitim fakültesi öğrencilerinin Edwards Kişisel Tercih Listesindeki Profillerini ortaya koymak amacıyla bir araştırma yapmıştır. Bu çalışma ile ortaya çıkan sonuçlar şunlardır: Kız öğretmen adayları erkek öğretmen adaylarına göre daha başattır. Erkek öğretmen adayları daha yüksek ilgi görme ve şefkat puanlarına sahip oldukları halde kızlar erkeklerden daha saldırgandırlar.

Araştırmadan elde edilen diğer bir bulguya göre, mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin sınıf değişkeni açısından yaşam doyumunu puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görölmüştür ($F=.121, p>.05$).

Sınıf değişkeni açısından öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarından başarı ($F=.913, p>.05$), ilişki ($F=.399, p>.05$), özerklik ($F=2.275, p>.05$) ve başatlık ($F=1.592, p>.05$) puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görölmektedir ($p>.05$).

Araştırmanın elde edilen diğer bulgusu ise, ney, kanun, ud, kudüm, kemençe, opera-şan, keman, viyolonsel, yan flüt, gitar, bağlama, tiyatro ve ses eğitimi ana dal

değişkenlerine göre öğrencilerin yaşam doyumlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığıdır ($p>.05$).

Yine ana dal değişkenlerine göre öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarından başarı alt boyutunda anlamlı düzeyde bir farklılaşma bulunurken; ilişki, özerklik ve başatlık ihtiyaçları alt boyutunda anlamlı düzeyde bir farklılaşma bulunmamıştır ($p>.05$).

Başarı alt boyutunda farklılaşmanın kaynağını belirlemek için Mann Whitney U testi yapılmış, test sonucunda ney, kanun, kudüm, tiyatro ve ses eğitimi ana dalı öğrencilerinin başarı ihtiyaçları viyolonsel ana dalındaki öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Araştırmanın son bulgusunda tiyatro ana dalı öğrencilerinin başarı ihtiyacı gitar ana dalı öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Araştırmadan elde edilen bir diğer bulguda ise, yaşamlarının çoğunun geçirildiği yer değişkeni açısından öğrencilerin yaşam doyumu puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür ($F=.192, p>.05$).

Dilmaç ve Ekşi (2008) tarafından meslek yüksek okullarında öğrenim gören öğrencilerin benlik saygısı ve yaşam doyumları incelenmiş ve öğrencilerin yaşamlarının büyük çoğunluğunu geçirdiği yerleşim yeri, öğrencilerin yaşam doyumlarının anlamlı bir açıklayıcısı olmuştur.

Bir diğer bulguda, yaşamlarının çoğunun geçirildiği yer değişkeni açısından öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarından başarı ($F=1.351, p>.05$), ilişki ($F=.419, p>.05$), özerklik ($F=.570, p>.05$) ve başatlık ($F=.606, p>.05$) puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>.05$).

Çelikkaleli ve Gündoğdu (2005) tarafından eğitim fakültesi öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları incelenmiş ve bu araştırmaya göre psikolojik ihtiyaç puanlarının yaşamının çoğunun geçirildiği yere göre değişmediği gözlenmiştir.

Ailenin ortalama aylık geliri değişkeni açısından öğrencilerin yaşam doyumu puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür ($F=4.053, p<.01$). Farklılaşmanın kaynağını saptamadan önce grupların homojenliği test edilmiş ve grupların homojen olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla farklılaşmanın kaynağını belirlemek amacıyla Tamhane testi uygulanmış, ailesinin ortalama aylık geliri 2001

TL ve üzeri olan öğrencilerin yaşam doyumu puan ortalamaları, geliri 0-750 TL olanlardan anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Armsden (1987) tarafından yapılan bir araştırmada öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyini öğrencilerin yaşam doyumlarının anlamlı bir açıklayıcısı olduğu belirtilmektedir. Farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Dilmaç ve Ekşi (2008) tarafından meslek yüksek okullarında öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyumları ve benlik saygıları incelenmiş ve bu araştırmaya göre, öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyi, öğrencilerin yaşam doyumlarının anlamlı bir açıklayıcısı olmuştur. Farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Ailenin ortalama aylık geliri değişkeni açısından öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları başarı, ilişki, özerklik ve başatlık ihtiyaçlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Araştırmadan elde edilen diğer bir bulguda, aile yapısı değişkenine göre öğrencilerin yaşam doyumlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür ($p>.05$). Ve yine aile yapısı değişkenine göre öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları başarı, ilişki, özerklik ve başatlık ihtiyaçlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Fakülte değişkenine göre öğrencilerin yaşam doyumlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür ($p>.05$). Öğrencilerin fakülte değişkenine göre psikolojik ihtiyaçlarında, aile yapısı değişkenine göre öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları başarı ihtiyacı alt boyutunda anlamlı düzeyde bir farklılaşma gözlenirken; ilişki, özerklik ve başatlık ihtiyaçlarının ise anlamlı düzeyde farklılaşmadığı gözlenmiştir ($p>.05$). Bu sonuçlara göre devlet konservatuvarı öğrencilerinin başarı ihtiyacı eğitim fakültesi öğrencilerinden yüksek olduğu görülmüştür.

Aydın (1993), sınıf öğretmeni adayların psikolojik ihtiyaçları ile öğretmenlik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu araştırmada ortaya çıkan sonuçlar şunlardır: Psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarından başarıma, başatlık, şefkat gösterme, değişiklik ve saldırganlık cinsiyete göre farklılaşmaktadır. Başarıma ve başatlık ihtiyaçları kızlarda daha yüksek, şefkat gösterme, değişiklik ve saldırganlık ihtiyaçları da erkeklerden daha yüksektir. Psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarından ilgi

görme, başatlık ve değişiklik ihtiyaçları 1. ve 4. sınıflara göre farklılaşmaktadır. İlgili görme ihtiyacı 1. sınıflarda daha yüksek, başatlık ve değişiklik ihtiyacı ise 4. sınıflarda daha yüksektir. 1. sınıf grubunda psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarından uyarlık, yakınlık ve şefkat gösterme ihtiyaçları ile öğretmenlik tutumları arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. 4. sınıf grubunda psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarından sadece yakınlık ihtiyacı ile öğretmenlik tutumları arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur.

Araştırmanın son bulgusunda ise, öğrencilerin yaşam doyumları ile başarı, özerklik ve başatlık ihtiyaçları arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki saptanmıştır. Yaşam doyumu ile ilişki ihtiyacı arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar:

Araştırmadan elde edilen ilk sonuç, öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre yaşam doyumu puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olmadığıdır.

Araştırmanın diğer bir sonucu öğrencilerin cinsiyet değişkeni açısından psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarından başarı, özerklik ve başatlık puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığıdır ($p>.05$).

Araştırmadan elde edilen diğer bir sonuç, öğrencilerin cinsiyet değişkeni açısından psikolojik ihtiyaçlar ilişki alt boyutu puan ortalamalarında anlamlı düzeyde farklılık olmadığıdır. Erkek öğrencilerin ilişki ihtiyacı kız öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir.

Araştırmanın diğer bir sonucu, sınıf değişkeni açısından öğrencilerin yaşam doyumu puan ortalamalarında anlamlı düzeyde farklılık olmadığıdır. ($F=.121, p>.05$).

Yine sınıf değişkeni açısından öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarından başarı ($F=.913, p>.05$), ilişki ($F=.399, p>.05$), özerklik ($F=2.275, p>.05$) ve başatlık ($F=1.592, p>.05$) puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>.05$).

Araştırmadan elde edilen diğer sonuç, ana dal değişkenine göre öğrencilerin yaşam doyumlarında anlamlı düzeyde farklılık yoktur ($p>.05$).

Araştırmanın diğer sonucuna göre, ana dal değişkeni açısından öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarından başarı alt boyutunda anlamlı düzeyde bir farklılaşma bulunurken; ilişki, özerklik ve başatlık ihtiyaçları alt boyutunda anlamlı düzeyde bir farklılaşma bulunmamıştır ($p>.05$).

Başarı alt boyutunda farklılaşmanın kaynağını belirlemek için Mann Whitney U testi yapılmış, test sonucunda ney, kanun, kudüm, tiyatro ve ses eğitimi ana dalı öğrencilerinin başarı ihtiyaçları viyolonsel ana dalındaki öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Tiyatro ana dalı öğrencilerinin başarı ihtiyacı ise gitar ana dalı öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin yaşamlarının çoğunun geçirildiği yer değişkeni açısından yaşam doyumu puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür ($F=.192,$

$p>.05$). Yaşamlarının çoğunun geçirildiği yer değişkeni açısından öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarından başarı ($F=1.351$, $p>.05$), ilişki ($F=.419$, $p>.05$), özerklik ($F=.570$, $p>.05$) ve başatlık ($F=.606$, $p>.05$) puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>.05$).

Ailenin ortalama aylık geliri değişkeni açısından öğrencilerin yaşam doyumu puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür ($F=4.053$ $p<.01$). Farklılaşmanın kaynağını saptamadan önce grupların homojenliği test edilmiş ve grupların homojen olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla farklılaşmanın kaynağını belirlemek amacıyla Tamhane testi uygulanmış, ailesinin ortalama aylık geliri 2001 TL ve üzeri olan öğrencilerin yaşam doyumu puan ortalamaları, geliri 0-750 TL olanlardan anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Ailenin ortalama aylık geliri değişkeni açısından öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları başarı, ilişki, özerklik ve başatlık ihtiyaçlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Aile yapısı değişkenine göre öğrencilerin yaşam doyumlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Aile yapısı değişkenine göre öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları başarı, ilişki, özerklik ve başatlık ihtiyaçlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Öğrencilerin fakülte değişkenine göre yaşam doyumlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Aile yapısı değişkenine göre öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları başarı ihtiyacı alt boyutunda anlamlı düzeyde bir farklılaşma gözlenirken; ilişki, özerklik ve başatlık ihtiyaçlarının ise anlamlı düzeyde farklılaşmadığı gözlenmiştir ($p>.05$). Bu sonuçlara göre devlet konservatuvarı öğrencilerinin başarı ihtiyacı eğitim fakültesi öğrencilerinden yüksek olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin yaşam doyumları ile başarı, özerklik ve başatlık ihtiyaçları arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki saptanmıştır. Yaşam doyumu ile ilişki ihtiyacı arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır.

Öneriler:

Mesleki müzik eğitimi alan konservatuar ve eğitim fakültesi öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçlarının ve yaşam doyumlarının incelendiği bu çalışmaya paralel olarak diğer eğitim fakültesi branşlarında gerçekleştirilecek ileri araştırmalara literatürde ihtiyaç olduğunu düşünmekteyiz.

9.KAYNAKÇA

- Acar, Füsün (2002). Duygusal zeka ve liderlik. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,12, 53-68.
- Acat, Bahaddin M., Demiral, Seyrettin (2002). Türkiye’de Yabancı Dil Öğreniminde Motivasyon Kaynakları ve Sorunları. Kuramdan Uygulamaya Eğitim Yönetimi Dergisi, Sayı 31, 312-329.
- Akandere, Mehibe, Acar, Meryem, Baştuğ, Gülsüm (2009). Zihinsel ve Fiziksel Engelli Çocuğa Sahip Anne ve Babaların Yaşam Doyumu ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (22).
- Aksayan, Sinan, Yıldız, Ayşe, Ergün, Ayşe (1998). Huzurevi ve Evde Yaşayan Yaşlıların Umutsuzluk Düzeyleri. 1. Ulusal Evde Bakım Kongresi, Program Özet Kitabı
- Arık, Alev İ.(1996). Motivasyon ve Heyecana Giriş (1. Baskı). İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Armsden, Gay, Greenberg, Mark T. (1987). The Inventory of Parent and Peer Attachment: Individual Differences and Their Relationship to Psychological Wellbeing in Adolescence. Journal of Youth and Adolescence, 16(5), 427-454.
- Avşaroğlu, Selahattin, Deniz, Mehmet E. ve Kahraman, Ali (2005). Teknik Öğretmenlerin Yaşam Doyumu İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. S. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14, 115–129.
- Aydın, Oktay (1993). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Psikolojik İhtiyaçları İle Öğretmenlik Tutumları Arasındaki İlişki. Eğitim Bilimleri, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baymur, Feriha (1985). Genel Psikoloji (7. Baskı). İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Brown, William. E., Chance, Larry, Payne, Tyrone (1995). Male and Female,Teacher Education Students’ Profiles on the Edward’s Personal Preference Schedule. Education, 115(I.3), 475.
- Chow, Henry P. (2005). Life satisfaction among university students in a Canadian prairie city: a multivariate analysis. Soc Indic Res, 70, 139-150.
- Cihangir, Çankaya, Zeynep (2009). Öğretmen Adaylarında Temel Psikolojik İhtiyaçların Doyumu ve İyi Olma. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 7(3), 691-711.

- Cooper, Robert, K. and Sawaf, Ayman (2003). *Liderlikte Duygusal Zeka* (3. Basım). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Cüceloğlu, Doğan (1992). *İnsan ve Davranışı* (8. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, Doğan (1996). *İnsan ve Davranışı-Psikolojinin Temel Kavramları* (6. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çeçen, Rezan, A. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Yaşam Doyumu Düzeylerine Göre Sosyal ve Duygusal Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 180-190.
- Çelikkaleli, Öner, Gündoğdu, Mehmet (2005). Eğitim fakültesi Öğrencilerinin Psikolojik İhtiyaçları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(9), 43-53.
- Daco, Pierre (1983). *Çağdaş Psikolojinin Olağanüstü Başarıları*. İstanbul: İnkılap Aka Kitabevi.
- Deci, Edward L. and Ryan, Richard M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum Press.
- Deci, Edward L. and Ryan, Richard M. (1996). Need satisfaction and the self-regulation of learning. *Learning & Individual Differences*, 8(3), 165-183.
- Deci, Edward L. and Ryan, Richard M. (2000). The ‘what’ and ‘why’ of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 1, 227–268.
- Deniz, Engin M., Öztürk, A. ve Hamarta, Erdal (2007). Duygusal Zekanın Yaşam Doyumunu Yordama Gücü (Bildiri). *Uluslararası Duygusal Zeka ve İletişim Sempozyumu*, İzmir, 593-601.
- Deniz, Engin, Yılmaz, Ercan (6-9 Temmuz 2004). Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka Yetenekleri Ve Yaşam Doyumları Arasındaki İlişki (Bildiri). *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Deniz, Mehmet E. (2006), *The Relationships Among Coping With Stress, Life Satisfaction, Decision-Making Styles and Decision Self-Esteem: An Investigation With Turkish University Students*. *Social Behavior and Personality*, 34(9), 1161-1170.
- Deniz, Mehmet, E., Hamarta, Erdal, Arslan, Coşkun ve Başçiftçi, Fatih (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumu, Umutsuzluk Ve Akademik*

- Başarılarının Problem Çözme Yaklaşımları Açısından İncelenmesi (Bildiri). XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Tokat.
- Diener, Ed, Emmons, Robert A., Larsen, Randy J. and Griffin, Sharon (1985). The satisfaction with Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49 (1), 71-75.
- Diener, Ed, Suh, Mark, Lucas, Richard, E. (1999). Subjective well-being: three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276-302.
- Dilmaç, Bülent, Ekşi, Halil (2008). Meslek Yüksek Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşam Doyumları ve Benlik Saygılarının İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20.
- Dilts, Roberts (1998). Motivation <http://www.nlpu.com/Articles/artic17.htm>.
- Dinçer, Mahir (1988). Türkiye’de Okulöncesi Öğretim, İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Eğitimi Nasıl Olmalıdır?. *Orkestra Dergisi*, (Sayı: 182).
- Dizen, Müge, Berenbaum, Howard and Kerns, John G. (2005). Emotional awareness and psychological needs, *Cognition and Emotion*, 19 (8), 1140-1157
- Dweck, Carol S. (1986). Motivational processes affecting learning. *American Psychologist*, 41(10), 1040-1048.
- Edwards, Alen L. (1959). *Edwards Personal Preference Schedule* (1th Edition). New York. The Psychological corporation.
- Ercoskun, Hanifi M., Nalçacı, Ahmet (2005). Öğretimde Psikolojik İhtiyaçların Yeri ve Önemi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 2.
- Eysenck, Hans, Arnold, Wilhelm J. and Meili, Richard (1972). *Encyclopedia of Psychology*, Fontana/Collins.
- Fidan, Nurettin (1986). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Frey, Laura M., and Wilhite, Kathi (2005). Our five basic needs: Application for understanding the function of Behavior. *Intervention in School and Clinic*, 40(3), 156-160.
- Fromm, Erich (1994). *Özgürlükten kaçış* (1. Baskı). Ankara: Öteki Yayınevi.
- Gibson, Janice, T.; Chandler, Louis, A. (1988). *Educational Psychology*. New York: Alyn & Bacon Inc.
- Glasser, William (1998). *Choice theory: A new psychology of personal freedom* (1th Edition). New York: HarperCollins.

- Gündoğan, Duru, Sallan, Gül, Songül, Uskun, Ersin, Demirci, Serpil, Keçeci, Diljin (2007). Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumunu Yordayan Etkenlerin İncelenmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 10, 14-27.
- Hall, Calvin, Lindzey, Gardner (1985). *Introduction to Theories of Personality* (1. Edition). New York, Wiley & Sons.
- Hall, Calvin, Others.(1985). *Introduction to Theories of Personality*. New York: John Wiley&Sons.
- Harvey, Virginia S., Retter, Kristen, (2002). Variation of gender differences between children and adolsecents on the four basic psychological needs. *International Journal of Reality Therapy*, 21(2), 33-36.
- Karasar, Niyazi (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (18. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kesici, Şahin (2008). Yeni Psikolojik İhtiyaç Değerlendirme Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması: Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 493-500.
- Kesici, Şahin, Üre, Ömer, Bozgeyikli, Hasan ve Sümbül, Ali M. (9-11 Temmuz 2003). Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirliği. (Bildiri). VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, Malatya.
- Köker, Süreyya (1991). *Normal ve Sorunlu Ergenlerin Yaşam Doyumu Düzeylerinin Karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Krapp, Andreas (2005). Basic needs and the development of interest and intrinsic motivational orientations. *Learning and Instruction*, 15(5), 381-395.
- Kuzgun, Yıldız (1985). Edward's kişisel tercih envanterinin Türkiye'de geçerlik ve güvenilirliği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 17(1-2), 69-93.
- Kuzgun, Yıldız (2000). *Meslek Danışmanlığı, Uygulamalar Kuramlar*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Lumsden, Linda, S. (1994). *Student Motivation to Learn*. ERIC Digest, Sayı 92. ED370200.
- Lundberg, Neil R. (2007). Research update: Creating motivational climates. *Parks& Recreation*, 42(1), 22-26.

- Maslow, Abraham H. (1971). *The Farther of Human Nature*. New York: Viking, Calvin, Hall ve diğeri. *Introduction to Theories of Personality*. New York: John Wiley & Sons, 1985'dan alıntı.
- Morgan, Clifford T. (1984). *Psikolojiye Giriş* (18. Baskı). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.
- Murray, Harry G. (1983). Low inference classroom teaching behavior and student ratings of college teaching effectiveness. *Journal of Educational Psychology*, 75, 138-149.
- Otacıoğlu, Gürşen S. (2008). *Müzik Psikolojisi* (1. Baskı). Ankara: Öğreti Yayınları.
- Ryan, Richard M. (1995). Psychological needs and the facilitation of integrative process. *Journal of Personality*, 63(3), 397-427.
- Ryan, Richard M. and Deci, Edward L. (2006). Self-Regulation and the problem of human autonomy: Does psychology need choice, self-determination, and will?. *Journal of Personality*, 74(6), 1557-1586.
- Schultz, Duane P., Schultz, Sydney Ellen (1997). *Theories of Personality* (8th Edition). U.K. Brooks/Cole.
- Selçukoğlu, Zeliha (2001). *Araştırma Görevlilerinde Tükenmişlik Düzeyi ile Yalnızlık Düzeyi ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Sheldon, Kennon M. and Kasser, Tim. (1995). Coherence and congruence: Two aspects of personality integration. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 531-543.
- Slavin, Robert (1986). *Learning Theories of Behavioral and Educational Psychology*. London.
- Stipek, Deborah J.(1988). *Motivation to learn: From theory to practice*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Tabachnick, Robert B. and Zeichner, Kenneth M. (1984). The impact of the student teaching experience on the development of teacher perspective. *Journal of Teacher Education*, 35 (6), 28-36.
- Terzi, Şerife (2005). *Öznel İyi Olmaya İlişkin Psikolojik Dayanıklılık Modeli*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Uçan, Ali (1992). Sanat Eğitiminin Niteliği Üç Ana Türü ve Bazı Temel Sorunları. Or-kestra Aylık Müzik Dergisi, 207, 25-49.
- Uçan, Ali (1997). Müzik Eğitimi (Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar). Ankara, Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, Ali. (1996). İnsan Ve Müzik, İnsan Ve Sanat Eğitimi. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 24, 125-128.
- Ülgen, Gülten (1995). Eğitim Psikolojisi. Ankara: Lazer Ofset Matbaa.
- Vara, Şenay. (1999). Yoğun Bakım Hemşirelerinde İş doyumu ve Genel Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi, Yüksek Lisan Tezi, E. Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Veenhoven, Ruut (1996). The study of life satisfaction. In: W. E. Saris, R. Veenhoven, A. C. Scherpenzeel, & B. Bunting (Eds). A comparative study of satisfaction with life in Europe pp. Eotvos University Press, 11-48.
- Wood, Wendy, Rhodes, Nancy, Whelan, Melanie (1989). Sex differences in positive well-being A consideration of emotional style and marital status. Psychological Bulletin, 106(2), 249-264.
- Yağışan, Nihan, Sünbül Murat, A., Yücelan Bike, Ö. (2007). Müzik Bölümü Öğrencilerinin Benlik İmgeleri ve Denetim Odaklarının İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22(1), 243-262.
- Yasin-Dökmen, Zehra, (2004). Toplumsal cinsiyet. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Yetim, Ünsal. (2001). Toplumdan Bireye Mutluluk Resimleri.(1. Baskı). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Zunker, Vernon G.(1989). Career Counseling: Applied Concepts of Life Planing. (7th edition). California: Brooks/Cole Publishing Company.

Ek-1**KİŞİSEL BİLGİLER****1. Cinsiyetiniz :**

Kız () Erkek ()

2. Sınıfınız :

1. () 2. () 3. () 4. ()

3. Yaşınız:**4. Ana daldınız?**

Ud () Kanun () Bağlama () Keman () Viyolonsel ()

Flüt () Şan () Gitar () Viyola ()

5. Yaşamınızın çoğunu geçirdiğiniz yer: 1. () Köy 2. () Kasaba-İlçe 3. () İl 4. () Büyükşehir**6. Ailenizin ortalama aylık geliri nedir?**

750 tl ye kadar () 751-1000 () 1001-1500 () 1501 -2000 () 2001 ve üstü ()

7. Siz dahil kaç kardeşsiniz?

() Kardeşim yok () 2 () 3 () 4 () 4'ten fazla

8. Ailenizin yapınızı nasıl tanımlarsınız?

() Çekirdek aile () Geniş aile

9. Anne-Babanız beraber mi?

() Evet () Hayır (Boşanmış veya ayrı yaşıyor)

10. Fakülteniz?

A.K. Eğitim Fakültesi () Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı ()

YDÖ

Aşağıda 5 ifade vardır. Bu ifadelerin size uygunluk derecesini belirlemek amacı ile 1'den 7'ye kadar seçenekler sunulmuştur. Bu derecelendirilmiş seçeneklerden sizin için uygun olan derecelendirme numarasını ifadelerin karşısında yer alan çizginin üzerine yerleştiriniz.

Cevaplandırmalarda lütfen açık ve dürüst olunuz. Yardımlarınız için teşekkürler.

1= Hiç uygun değil

2= Uygun değil

3= Biraz Uygun değil

4= Ne uygun, Ne uygun değil

5= Biraz Uygun

6= Uygun

7= Çok Uygun

.....1. Yaşamın birçok yönüyle ideallerime yakınım.

.....2. Yaşam koşullarım çok iyi.

.....3. Yaşamımdan hoşnudum.

.....4. Şu ana kadar istediğim şeyleri elde edebildim.

.....5. Yeniden Dünyaya gelseydim yaşamımda hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmedim.

EK-2

İHTİYAÇLARI DEĞERLENDİRME ANKETİ						
Lütfen aşağıdaki cümlelerin her birinin kendi yaşamınızla ne kadar ilgili olduğunu düşünerek dikkatlice okuyunuz ve sizin için ne kadar doğru (gerçek) olduğunu belirtiniz. Cevap vermek için aşağıdaki ölçeği kullanınız.		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Verilen işte, elimden gelenin en iyisini yapmaya çalışırım.	1	☐	☐	☐	☐	☐
2. İnsanlarla konuşmak için çok zaman harcarım.	2	☐	☐	☐	☐	☐
3. Denetimin çok az olduğu bir meslekte çalışmak isterim.	3	☐	☐	☐	☐	☐
4. Bir projede yetkili olmaktan zevk alırım.	4	☐	☐	☐	☐	☐
5. Ben çalışkan bir kişiyim.	5	☐	☐	☐	☐	☐
6. Ben hümanist(insanları düşünen)bir kişiyim.	6	☐	☐	☐	☐	☐
7. Kendi kendime çalışma planı yapabileceğim bir iş isterim.	7	☐	☐	☐	☐	☐
8. Emir vermektense almayı tercih ederim.	8	☐	☐	☐	☐	☐
9. Benim için mümkün olan en iyi işi yapmak önemlidir.	9	☐	☐	☐	☐	☐
10. Seçme imkanım varsa, yalnız olmaktansa grup halinde çalışmayı tercih ederim.	10	☐	☐	☐	☐	☐
11. Kendi işimin patronu olmaktan hoşlanırım.	11	☐	☐	☐	☐	☐
12. Grup liderliğinde aktif rol almaya çabalarım.	12	☐	☐	☐	☐	☐
13. Kendimi olabileceğim en iyisi olmaya zorlarım.	13	☐	☐	☐	☐	☐
14. Kendi işimi yapmayı tercih ederim ve diğerlerinin kendi işlerini yapmasına izin veririm.	14	☐	☐	☐	☐	☐
15. Görev dağılımında kendi stratejimi kendim belirleyerek çalışmak isterim.	15	☐	☐	☐	☐	☐
16. Ben kendimi, diğerlerinin işlerini organize eden ve yöneten olarak buluyorum.	16	☐	☐	☐	☐	☐
17. İşteki geçmiş performansımı geliştirmek için çok sıkı çalışıyorum	17	☐	☐	☐	☐	☐
18. Verilen bir işte yalnız çalışmak için, elimden gelenin en iyisini yaparım.	18	☐	☐	☐	☐	☐
19. Bir projede çalıştığımda, kendi patronum olmaya çabalarım.	19	☐	☐	☐	☐	☐
20. Ben bir grup içerisinde çalıştığım zaman “grubu kontrol altında tutmaya” çabalarım.	20	☐	☐	☐	☐	☐

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü
Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Nilay ÖZAYDIN	İmza:	
Doğum Yeri:	Siverek		
Doğum Tarihi:	10.11.1985		
Medeni Durumu:	Bekar		

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Sabiha Çiftçi		Mersin	1992-1997
Ortaöğretim	Sabiha Çiftçi		Mersin	1997-2000
Lise	Nevit Kodallı A.G.S.L.	Müzik Bölümü	Mersin	2000-2004
Lisans	Selçuk Üniversitesi	Müzik Öğretmenliği	Konya	2004-2008
Yüksek Lisans	Selçuk Üniversitesi	Müzik Öğretmenliği	Konya	2008-2011

Becerileri:	
İlgi Alanları:	Ses Eğitimi
İş Deneyimi:	2008 yılında vekil müzik öğretmeni olarak Meram Ticaret Borsası İlköğretim Okulunda çalıştı.2010 yılında Özel İsmail Kaya İlköğretim Okulu ve Lisesi'nde müzik öğretmeni olarak çalıştı. Halen aynı okulda görev yapmaktadır.
Aldığı Ödüller:	
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Yrd. Doç. Dr. Sema SEVİNÇ, Doç. Dr. M. Engin DENİZ
Tel:	05547541368
Adres	Karacığan mah. Ankara cad. Bezirciler Sitesi.92/3 Karatay/ KONYA